

RAPORTTI

TALKOOT! - PERINTEEN TALLENTAMINEN, TALKOOHENGEN ETSIMINEN JA HYVIEN TALKOIDEN RESEPTIN LAATIMINEN.

8.6.2020-7.10-2020

SATAKUNNAN MUSEO

Osa Museoviraston aineettoman kulttuuriperinnön
sopimuksen mukaisia yhteistyö- ja kehittämishankkeita

Emilia Merisalo

30.9.2020

Sisällysluettelo

1.	Johdanto.....	1
1.1.	Projektin taustaa.....	1
1.2	Talkoot	3
1.3	Talkooperinteen harjoittaminen	5
1.4	Talkooperinteen taustaa ja historiaa.....	7
1.5	Perinteen eteenpäin välittäminen.....	8
2.	Kyselyn tulokset	11
2.1	Kysely	11
2.2	Talkoiden sisältö	15
2.3	Hyvien talkoiden resepti.....	20
3.	Esimerkkejä talkootoimijoista ja talkoolaisista	22
3.1	Kylä- ja kotiseutuyhdistykset	24
	Kaasmarkun Kyläyhdistys	25
	Hinnerjoen kotiseutumuseo	27
	Tykköön kyläyhdistys.....	27
	Saran kyläyhdistys.....	27
3.2	Urheiluseurat.....	29
	Porin Pesäkarhut.....	30
	Musan Salama.....	32
3.4	Tapahtumat	34
	KarmaRock.....	35
	Teatterifestivaali Lainsuojattomat	37
3.5	Vapaa-aika ja harrastustoiminta	39
	Luodon siirtolapuutarhayhdistys.....	40
	Kaljaasi Ihana	42
	Karvian nuorisoseura ja Jämijärven esimerkki	44
3.6	Rakennus- ja korjaustalkoita.....	46
	Pyhäjoen rukoushuoneyhdistys	47
	"Kukkiva maa" –taideteoksen toteutus talkootyöllä	49
	Esimerkkinä Karvian talkootoiminta.....	51
3.7	Muu talkootoiminta	52
	Satakunnan Museon ystävät ry.....	52
	Fructus-hanke	52
4.0	Haastattelut	54
4.1	Haastattelujen toteutus.....	54
4.2	Yhteenvetoa haastatteluista.....	55
5.0	Yhteenveto.....	57
	Lähdeluettelo.....	60

1. Johdanto

1.1. Projektin taustaa

Talkoot on Suomessa vuosisatojen perinteet omaava vapaaehtoisen työn muoto ja tärkeä osa suomalaista kansanperinnettä. Suomessa järjestetään vuosittain eri organisaatioiden ja yksityishenkilöiden puolesta paljon erilaisia talkoita. Talkootyö on tapa tukea toimintaa ja auttaa työllä. Talkoilla toteutetaan vuosittain esimerkiksi erilaisia tapahtumia, rakennusprojekteja, hankkeita ja ylläpidetään kulttuuripalveluita. Talkookulttuurissa on kuitenkin tapahtunut muutoksia viime vuosina, jonka takia myös tämä projekti sai alkunsa.

Talkoot ovat viime vuosina vähentyneet erityisesti yleishyödyllisten järjestöjen toiminnassa, joka näkyy mm. kotiseututoiminnan hiipumisena. Ongelmana on talkoolaisten ikääntyminen ja se, että seuraajia voi olla vaikea löytää. Näin ollen uusia tekijöitä talkoisiin ei välttämättä löydy pienemmiltä paikkakunnilta. Talkoohenki on eksynyt ja vaarana on talkookulttuurin hiipuminen, joka voisi myös samalla tarkoittaa kulttuuriperinnön häviämistä.

Projektin tavoitteena oli tallentaa ja ymmärtää talkoohenkeä. Tavoitteena oli ymmärtää ja löytää ne tekijät, jotka ovat saaneet ihmiset vuosisatojen ajan osallistumaan talkoisiin vuodesta ja sukupolvesta toiseen. Talkoita tutkimalla haluttiin löytää "talkoohenki" sekä ymmärtää se, miten sitä ylläpidetään. Projektin tavoitteena oli samalla myös suomalaisen talkooperinteen tallentaminen ja sitä kautta myös talkoohengen tallentaminen. Tavoitteena oli myös oppia järjestämään hyvät talkoot ja koota vinkkejä onnistuneisiin talkoisiin.

Projektiin saatiin rahoitus Museovirastolta. Avustus kuuluu aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen mukaisiin yhteistyö- ja kehittämishankkeisiin. Projektista on päävastuussa Satakunnan Museon maakuntatutkija Akuliina Aartolahti, joka toimi myös hankkeen aloittajana. Rahoituksella voitiin kustantaa työntekijä projektiin neljäksi kuukaudeksi. Projektiin palkattiin työntekijäksi Emilia Merisalo kesäkuun alusta syyskuun loppuun. Projektityöntekijän tavoitteena oli kesän aikana vierailta talkoissa ja näin havainnoida talkoohenkeä, suunnitella sekä toteuttaa talkooaiheinen kysely, haastatella talkoolaisia, koota vastaukset sekä suunnitella projektin jatkoa. Lisäksi projektityöntekijän tavoitteena oli viedä talkooperinne osaksi Elävä perintö –wikiä.

Projekti aloitettiin kesäkuussa kokoamalla talkooaiheista kirjallisuutta, tiedottamalla projektista sekä aloittamalla yhteistyöorganisaatioiden etsiminen. Lisäksi kesäkuussa luotiin talkooaiheinen kysely, joka välitettiin eteenpäin talkoiden järjestäjille ja talkoolaisille. Heinä- ja elokuussa projektityöntekijä vieraili yhteensä kymmenessä eri talkootapahtumassa. Talkootapahtumien lisäksi projektitutkija toteutti yhteensä 17 haastattelua, joista osa toteutettiin ryhmähaastatteluina. Kesän aikana museo sai useita yhteydenottoja talkoista sekä moni ilmoitti verkkokyselyssä olevansa kiinnostunut haastattelusta. Projektin kautta haluttiin tavoittaa mahdollisimman erilaisia talkoita ja haastateltavia. Mukana oli talkoita teatterifestivaalista muuraustalkoihin. Projektin aikana tehtyjen talkoovierailujen kautta tavoitettiin yli 90 talkoolaista.

Projekti sijoittui talkoiden kannalta toisaalta epäsuotuisaan, mutta kiinnostavaan aikaan. Projektin alkaessa kesäkuussa 2020 takana oli poikkeustilanteen varjostama kevät, joka vaikutti talkoiden järjestämiseen. Kevään ja kesän aikana tapahtumia kuten festivaaleja ja kesäteattereita peruttiin, joka tarkoitti myös talkoiden vähentymistä. Kesäkuussa koronarajoitukset kuitenkin vähentyivät ja talkoita järjestettiin. Isojen tapahtumien sijaan projektiin valikoitui esimerkiksi koronatilanteen takia poikkeuksellisesti suoratoistona järjestetty KarmaRock-festivaali. Projektin aikana saatiin tallennettua poikkeuksellista talkooarkea.

Raportissa käydään läpi projektin aikana koottua aineistoa sekä käsitellään talkoita perinteenä. Raportissa tarkastellaan kyselyn ja haastatteluiden tuloksia sekä osaksi projektia valikoituneita esimerkkejä talkoista ja talkotoimijoista. Raportissa käsitellään myös onnistuneiden talkoiden tekijöitä. Raportin loppuun on koottu yhteenveto projektista.

Aiheen ja aineiston parissa työskentely jatkuu vielä projektin päättymisen jälkeen. Projektin aikana kehitetty laajempi verkkokysely talkoolaisille ja organisaatioille on avoinna vielä marraskuun 2020 loppuun. Työskentely jatkuu aineiston analysoinnin parissa sekä työryhmän kokoamisella. Jatkotavoitteena on koota talkotoimijoista työryhmä, joka kehittää onnistuneiden talkoiden reseptiä eteenpäin. Työryhmän on tarkoitus käyttää projektissa kerättyä aineistoa. Lisäksi työryhmälle suunnitellaan työpajoja ja erilaisia luentoja.

1.2 Talkoot

Talkoot ovat merkittävä yhteisöllisyyden luoja ja ylläpitäjä. Vaikeina aikoina talkoilla on ylläpidetty yhteiskuntaa ja luotu uskoa paremmasta huomisesta. Samalla talkoilla on opetettu mallia lapsille sekä nuorille oikeanlaisesta työmoraalista ja muiden auttamisesta. Käsitys talkoista ja niiden sisällöstä on muuttunut historian aikana. Talkootyön käsite on viime vuosina laajentunut. Talkootyötä saatetaan usein rinnastaa vapaaehtoistyöhön. Talkootyössä ja vapaaehtoistyössä on kuitenkin eroja, joita on hyvä tarkastella talkoita määriteltäessä.

Suomi.fi –verkkopalvelussa talkootyö määritellään naapurin, tuttavan tai sukulaisen auttamiseksi tai esimerkiksi oman taloyhtiön asioiden hoitamiseen tai urheiluseuran toiminnan tukemiseen. Talkootyö ei myöskään yleensä edellytä erikoisosaamista eikä talkootyöstä makseta korvausta. Lisäksi talkootyö on luonteeltaan tilapäistä ja se kestää vain rajatun ajan.¹

Käytännön eroa vapaaehtois- ja talkootyössä voidaan tarkastella esimerkiksi sitoutuneisuuden pituudella. Talkootyössä sitoutuneisuus jonkin yhdistyksen toimintaan saattaa olla lyhytaikaisempaa ja kertaluontoista, kun taas vapaaehtoistyössä vapaaehtoinen on sitoutunut yhdistyksen tai organisaation toimintaan pitkäaikaisesti. Näiden kahden erottaminen on kuitenkin vaikeaa, sillä esimerkiksi monissa tapahtumissa työskentelee niin pitkäaikaisia vapaaehtoisia kuin myös talkoolaisia.² Projektin aikana toteutetun havainnoinnin ja haastattelujen perusteella moni koki talkootyön olevan vapaaehtoistyötä. Tutkimuksen perusteella myös moni talkoolainen on sitoutunut yhdistyksen toimintaan pitempiaikaisesti, mutta osallistuminen esimerkiksi vuosittain festivaalin rakentamiseen nähdään talkootyönä.

Talkoita järjestävät eri yhdistykset, organisaatiot ja yksityishenkilöt. Järjestäjänä voi olla esimerkiksi urheiluseura, naapurusto tai kotiseutuyhdistys. Suomessa järjestetään vuosittain talkoovoimin useita urheilu-, musiikki- ja kulttuuritapahtumia sekä erilaisia hankkeita talkoovoimin. Esimerkiksi useita festivaaleja järjestetään vuosittain yhteensä tuhansien talkoolaiden avulla³. Vuosi 2020 oli koronatilanteen takia poikkeuksellinen sillä, useita festivaaleja peruttiin, jolloin myöskään talkoolaisille ei ollut tarvetta.

¹ Suomi.fi: Talkoiden järjestäminen ja talkootyö, päivitetty 9.2.2018.

² Juhola 2012, 8.

³ Karjalainen 2016, yle.fi

Pihatalkoot ovat perinteinen muoto järjestää talkoita. Kuva Porissa sijaitsevan Luodon Siirtolapuutarhayhdistyksen viikoittaisista talkoista. Kuva: Satakunnan Museo

Talkoolaisten työpanos on tärkeä osa erilaisten tapahtumien järjestämistä. Kuvassa suoratoistona poikkeuksellisesti vuonna 2020 järjestetyn Karmarockin talkoolaisia rakentamassa festivaalialuetta. Kuva: Satakunnan Museo

Kyläyhdistyksissä talkoilla voidaan esimerkiksi parantaa alueen palveluja. Kuvassa talkoolaisia Kaasmarkun kyläyhdistyksen talkoissa, joissa asennettiin luontopolulle uusia viitoituskylttejä. Kuva: Satakunnan Museo

Talkoille on tyypillistä tietyn yhteisön yhteen kokoontuminen, yhdessä tekeminen ja talkooväen kestävyys. Talkootyöstä saatu palkkio on usein talkoissa tarjottava ruoka. Suomessa järjestetään talkoita ympäri vuoden, mutta varsinaista talkoiden sesonkiaikaa ovat kevät, kesä ja syksy. Esimerkiksi monet taloyhtiöt järjestävät keväisin perinteisiä kevättalkoita. Talkooperinnettä harjoitetaan eri puolilla Suomea. Talkoisiin liittyvät perinteet voivat vaihdella alueittain. Pohjanmaalla ja Pohjois-Satakunnan kunnassa Karviassa talkoista käytetään nimeä Kökkä⁴.

1.3 Talkooperinteen harjoittaminen

Talkoot alkavat talkoolaisten kutsumisesta ja keräämisestä paikalle. Talkoolaisten kokoontumisen jälkeen seuraa yleensä talkootehtävien jakaminen. Talkootehtävät voidaan jakaa myöskin ennakkoon ja roolit voivat muuttua talkoiden aikana. Talkootehtäviä jaetaan talkoolaisille usein oman osaamisen perusteella. Talkootehtävät riippuvat talkoiden sisällöstä. Perinteisissä pihatalkoissa tehtävinä voi olla esimerkiksi haravointi tai nurmikon leikkaaminen. Kun taas tapahtumaa järjestettäessä erilaisia rooleja voivat olla esimerkiksi artistiopas tai lipunmyyjä. Talkoorooleihin kuuluu usein työnjohtaja tai organisoinnista vastaava talkoolainen. Toinen perinteinen rooli on tarjoilusta vastaava talkoolainen. Useasti naiset ovat saattaneet vastata tarjoilusta, kun taas miehet ovat olleet vastuussa fyysisestä työstä. Onnistuneille talkoille ominaista on se, että talkoolainen saa tehtävän, joka soveltuu omiin taitoihin.⁵

Vaikka talkoissa jaetaan eri tehtäviä talkoolaisille, on yhdessä tekeminen ja toisten auttaminen tärkeä osa talkoohenkeä. Kuvassa Pyhäjoen Rukoushuoneyhdistyksen talkoot, joissa vaihdettiin uudet ikkunat Pyhäjoen rukoushuoneelle. Kuva: Satakunnan Museo

⁴ Haastattelu 1 22.7.2020.

⁵ Havainnointiraportit 2020.

Keskeinen osa talkoita on kestitys, sillä se on usein tapa osoittaa kiitos tehdystä työstä sekä turvata talkoolaisten jaksaminen. Tarjoilu kokoaa talkooväen yleensä yhteen ja se luo sosiaalista vuorovaikutusta yhteisön kesken. ⁶

Kestitys ja vastavuoroisuus ovat olleet tärkeä osa talkoita useita vuosisatoja. Kestitys oli merkittävässä osassa esimerkiksi pohjoismaissa jo 1500-luvulta eteenpäin vietetyissä sontatalkoissa. Sontatalkoot olivat niin tärkeä tapahtuma, että puhuttiin jopa "talkoopäivän aatosta". Tarjoilua varten valmisteluja tehtiin useita päiviä ennen esimerkiksi leipomalla, paistamalla, siivoamalla ja panemalla olutta. ⁷ Talkoissa tarjoiltu ruoka oli usein juhlaruokaa ja talkoiden kunniaksi saatettiin teurastaa talkoopässi. Työskentelyn aikana on tarjoiltu kahvia, vaarinkaljaa ja sahtia. ⁸ Nykyisin perinteisiä tarjoilua talkoissa ovat mm. makkara, voileivät ja erilaiset keitot. Lisäksi talkoissa on yleensä tarjolla kahvia ja muuta juotavaa. Talkootarjoilu voi vaihdella myös alueittain. Esimerkiksi Pohjois-Satakunnassa perinteinen talkoissa tarjottava juoma on sahti. ⁹

Talkoiden tavoitteena on jonkin päämäärän saavuttaminen yhdessä tehdyn työn avulla. Päämääränä voi olla esimerkiksi tapahtuman järjestäminen tai rakennuksen korjaaminen. Tärkeä osa talkoita on myös talkoolaisten kiittäminen. Tapoja kiittää talkoolaisia ovat esimerkiksi tarjoilu, talkoosauna, kiitokset tai yhteisen tapahtuman järjestäminen talkoolaisille valmistuneen työn jälkeen. Talkoiden jälkeen järjestettävästä tapahtumasta käytetään usein nimeä loppukaronkka. Loppukaronkka on tärkeä osa talkoolaisten yhteisöllisyyttä, sillä se kokoaa talkoolaiset yhteen talkoiden jälkeen. ¹⁰

⁶ Havainnointiraportit 2020.

⁷ Viikuna 1983, 15.

⁸ Pukkila 2007, 9.

⁹ Haastatteluaineisto 2020.

¹⁰ Havainnointiraportit 2020.

1.4 Talkooperinteen taustaa ja historiaa

Talkoilla on vuosisataiset perinteet suomalaisessa yhteiskunnassa ja talkoilla on tehty töitä jo ajanlaskun alkuaikoina. Sana talkoot on peräisin ainakin 2000 vuoden takaa, sillä latvian, liettuan ja saksan kielestä löytyy vastaavanlaiset sanat. Kyseisiä kieliä puhuvat kansat asuivat Itämeren suomalaisten heimojen naapureina juuri ennen ajanlaskun alkua. Talkootyön syntyä voidaan kuitenkin etsiä vielä kauempaa historiasta. Talkootyön alku lienee löydettävissä maanviljelyksen aloittamisesta, sillä maanviljely edellytti kiinteää asumista. Kiinteän asumisen myötä muodostui pieniä asumusryhmiä, jotka vaikuttivat asukkaiden yhteistyöhön rakennus- ja maanviljelystöissä.

11

Keskiajalta lähtien Länsi-Suomen ja Ruotsin viljelysseuduilla niityt olivat talojen yhtenäisiä aitauksia ja pellot aidattiin kahdeksi tai kolmeksi kylän vainioksi. Kaikkien osallisten piti tällöin saada heinät korjuuseen ennen kuin karja voitiin laskea laitumelle. Tämä toiminta kehitti pohjaa naapurien väliselle työavulle ja talkootyölle sellaisenaan kuin se esiintyy Ruotsin maakuntalaeissa ja muissa lähteissä. Kyläyhteiskunnassa asukkaiden toisilleen antama työapu on ollut tärkeä rakenteellinen osa. Perimmäisenä tarkoituksena ei ollut yksittäisen talonpojan auttaminen vaan toimiminen kyläyhteisön asukkaiden hyväksi.¹²

Olaus Magnuksen vuonna 1555 kirjoittamassa kirjassa kerrotaan pohjoismaissa tapahtuneesta talkootyöstä 1500-luvulla. Tuolloin ainakin lannanveto, heinäkorjuu ja elonleikkuu tehtiin talkootyöllä. Palkkioksi heinäkorjuusta ja elonleikkuusta järjestettiin iltakestit. Sontatalkoiden palkkiona talkooväelle tarjottiin runsas ja iloinen ateria. Jo 1700-luvulla arveltiin, että viina ja kestitys houkuttelivat ihmisiä talkoisiin.¹³ Talkootyöstä saatu apu on ollut tärkeässä asemassa maatalousyhteisöissä. Maatalousyhteisöissä tehtävää oli paljon, mutta rahaa vähän. Talkoovoimin toteutettiin paljon työvoimaa vaativia maataloustöitä. Tällaisia töitä olivat esimerkiksi rakennustyöt, pellavan valmistus, heinän- ja elonkorjuu sekä hirsien ajo ja kehräys. Lisäksi talkoilla autettiin vähäosaisia ja pulaan joutuneita.¹⁴

¹¹ Leiponen 1987, 11-12.

¹² Leiponen 1987, 13.

¹³ Leiponen 1987, 14-15.

¹⁴ Pukkila 2007, 9.

Toisen maailmansodan jälkeen talkoista tuli Suomessa kansanliike, sillä avun tarve oli suuri. Talkoilla voitiin myös korvata työvoiman puutetta, joka johtui työikäisten jouduttua maanpuolustustehtäviin. Talkoisiin osallistuivat nuoret, vanhat, miehet, naiset, maalaiset ja kaupunkilaiset. Samalla talkootyö oli tapa auttaa sodan takia vaikeuksiin joutuneita kuten siirtolais- ja rintamamiesperheitä, sotainvalideja, soteleskiä- ja orpoja.¹⁵

Talkoot olivat myös hyvä tapa tavata uusia ihmisiä tai löytää puoliso. Talkoiden jälkeen oli tapana järjestää kestit, talkootanssit tai piirileikkejä. Tilaisuudet houkuttelivat ihmisiä paikalle ja toimivat samalla kyläläisten juhla- ja yhdessäolotilaisuutena. Talkoista saatettiin etsiä puolisoa ja paikalle saavuttiin jopa tavallista paremmin pukeutuneina.¹⁶ Talkoot ja niihin liittyvät oheistapahtumat loivat yhteenkuuluvuutta kyläläisten välillä. Samalla ne loivat arvontoa kyläläisiä kohtaan.¹⁷ Samalla talkootyö opetti sukupolvia arvostamaan toisiaan ja yhteistä ponnistelua.¹⁸

Maanviljelyksen teknillisen kehityksen myötä talkoiden merkitys muuttui ja arvostus laski. Talkoista muodostui enemmän epäitsekkästä työapua, joka oli tarkoitettu kylän heikoimmille. Samalla talkootyö piti kyläyhteisöä koossa ja toimivana.¹⁹

1.5 Perinteen eteenpäin välittäminen

Eri yhteisöt ja yksittäiset henkilöt toimivat perinteen jatkajana järjestämällä talkoita. Samalla myös avun tarve ja halu toteuttaa asioita, ovat yksi syy talkoiden perinteen eteenpäin viemiselle. Myös yhteiskunnallinen tilanne on vaikuttanut perinteen jatkumiseen.

Vuonna 1929 Sanakirjasäätiö toteutti E.A. Virtasen johdolla tiedustelun talkoolaitoksesta koko Suomessa. Tiedustelu tallennettiin tutkijoiden käytettäväksi. Talkootoimintaa kehitettiin toisen maailmansodan aikana perustamalla eri yhdistyksiä. Toisen maailmansodan jälkeen talkootyöstä tuli tärkeä jälleenrakentamistyön muoto ja talkoot loivat uskoa parempaan aikaan ja yhteiseen voimaan.²⁰

¹⁵ Leiponen 1987, 7.

¹⁶ Pukkila 2007, 9.

¹⁷ Leiponen 1987, 39-40.

¹⁸ Pukkila 2007, 15.

¹⁹ Leiponen 1987, 39-40.

²⁰ Leiponen 1987, 9-12.

Suomen Talkoot ry. aloitti toimintansa syksyllä 1940 talvisodan jälkeen Akateemisen Karjala-Seuran aloitteesta. Yhdistyksen tavoitteena oli valistus- ja tiedotustyön kautta perehtyä talkoiden perinteisiin tapoihin. Kustaa Viikunan kehotuksesta Suomen talkoot Ry hankki lyhyitä artikkeleita nuorilta kansatieteilijöiltä maakuntien eri talkootavoista. Artikkelien valmistuttua ne jaettiin Suomen lehdistön käytettäväksi vapaasti.²¹ Lisäksi Suomen Talkoot Ry toimi organisaattorina talkoiden järjestämisessä. Yhdistyksen organisoimilla talkoilla tuettiin sekä autettiin sotaaleskiä ja – orpoja, sotainvalideja, vaikeuksissa olevia aseveljiä, karjalaista siirtoväkeä sekä vähävaraisia ja monilapsisia perheitä.²²

Vuonna 1941 perustettiin Nuorten Talkoot –työliike. Sen tarkoituksena oli kannustaa nuoria sopivaan työhön. Työliikkeen tavoitteena oli myös työn arvostuksen, lähimmäisenrakkauden, nuorten moraalien ja säästäväisyyden hyveen vahvistaminen. Vuonna 1942 perustettiin Suurtalkoot Ry, jonka tehtävänä oli johtaa ja suunnitella monipuolista ja laajaa talkootoimintaa eri puolille maata sekä saada mukaan paljon kansalaisia eri luokista. Toiminnan tavoitteena oli korvata sodassa menetettyä työaika ja työvoimaa sekä tarjota apua sitä tarvitseville.²³

Suomessa käynnistettiin suurtalkoot 1942 maanlaajuisilla aseveljien puutalkoilla. Lisäksi talkoilla tehtiin toukotalkoita, puutarha- ja peltotöitä sekä loppukesästä heinä- ja elotalkoot. Maaseudulla lisäksi järjestettiin puhdetyötalkoita, joissa mm. korjattiin vaatteita ja kenkiä. Syksyllä 1942 Suomea koetteli vaikea polttopuutilanne, joka sai koko kansan talkoilemaan. Ratkaisuna heikkoon polttopuutilanteeseen järjestettiin halkotalkoita. Sanonta ”motti mieheen” tuli tunnetuksi ja mottien määrästä järjestettiin jopa maanlaajuinen kilpailu kuntien kesken.²⁴

Talkootyö jatkui myös toisen maailmansodan jälkeen ja talkootyöllä jälleenrakennettiin Suomea. Yhtenä esimerkkinä tästä rintamamiestalojen rakentaminen, joka perustui paljolti talkootyöhön. Toisen maailmansodan jälkeen lähes 450 000 suomalaista oli vailla kotia, jonka takia säädettiin Maahankintalaki. 5.5.1945 säädetyin lain mukaan maan saajia olivat mm. sotainvalidit, sotaalesket, sotaorvot ja perheelliset rintamasotilaat.²⁵ Yhtenä esimerkkinä Rauman Kipukylä, jonne muutti

²¹ Leiponen 1987, 15-16

²² Pukkila 2007, 12

²³ Pukkila 2007, 12-13.

²⁴ Pukkila 2007, 14-15.

²⁵ Hämäläinen 2005, 6; Särkinen 2005.

vuonna 1946 sotainvalideja sekä heidän perheitä. Alueen omakotitalot rakennettiin yhdessä talkoovoimin.²⁶

Talkoovoimin rakennettu purjealus Kaljaasi Ihana laskettiin vesille vuonna 2011. Kaljaasi Ihanalla järjestetään useita yleisöpurjehduksia ja sen miehistö koostuu talkoolaisista. Kaljaasi Ihana on esimerkki siitä, miten paikallista perinnettä ylläpidetään ja jatketaan talkoovoimin. Kuva: Satakunnan Museo

Nykyisin perinnettä vievät eteenpäin yhteisöt ja organisaatiot, jotka ylläpitävät talkoita järjestämällä erilaista toimintaa, kuten tapahtumia. Vuosittain toistuvat tapahtumat keräävät talkoisiin samoja talkoolaisia joka vuosi. Talkoolaiset palaavat vuosittain tapahtumaan talkoolaisten ja järjestäjien ympärille muodostuneen yhteisön takia. Talkoolaisille talkoot saattavat olla niin tärkeä vuosittainen tapahtuma, että esimerkiksi kesäloma saatetaan ajoittaa tapahtuman kanssa samaan aikaan. Esimerkkeinä tästä Harjavallassa järjestettävä Karmarock ja Porissa järjestettävä teatterifestivaali Lainsuojattomat.²⁷

Viime vuosina talkooperinnettä on viety jonkin verran eteenpäin myös erilaisten kampanjoiden kautta. Vuonna 2011 Suomessa järjestettiin Suomi puhtaaksi – päivässä! ympäristökampanja, jonka tavoitteena oli järjestää koko kansan yhteiset talkoot. Siivoustalkoiden tavoitteena oli siivota

²⁶ Kivilompolo, veljesliitto 80.

²⁷ Havainnointiraportit, 25.7.2020 & 20.8.2020.

luontoa. Talkoisiin osallistui 172 kuntaa ja noin 295 000 suomalaista. ²⁸ Tapahtuma järjestettiin myös vuonna 2012 nimellä Talkoillaan – Suomi Puhtaaksi!. ²⁹ Suomessa on järjestetty myös virallista talkoopäivää. Ensimmäinen talkoopäivä järjestettiin 17.5.2014 ja viimeisin on järjestetty vuonna 2016. ³⁰

2. Kyselyn tulokset

2.1 Kysely

Projektin aikana toteutettiin verkkokysely, jonka tavoitteena oli kerätä tietoa talkooperinteestä talkoolaisilta ja talkoiden organisoijilta. Kyselyllä haluttiin tallentaa ja kartoittaa nykyistä talkooperinnettä. Kyselyn kautta pyrittiin selvittämään, millaisia talkoita edelleen järjestetään ja millaisiin talkoisiin ihmiset osallistuvat. Lisäksi kyselyllä kartoitettiin onnistuneiden talkoiden reseptiä. Kyselyn kautta etsittiin myös tietoa kesän 2020 talkoista ja halukkaita haastatteluun. Tässä luvussa käsitellään tarkemmin kyselyn tuloksia ja osaa kyselyn taulukoista.

Kyselyä jaettiin sähköpostilla eri talkoo-organisaatioille Satakunnan alueella sekä Satakunnan Museon tiedotuskanavissa. Halukkaille kysely lähetettiin kirjeenä postissa. Verkkokyselyyn vastasi yhteensä 174 henkilöä ja kirjallisesti vastauksia kerättiin yhteensä 7. Kyselyyn vastanneista 50 prosenttia oli 61-75-vuotiaita, 27 prosenttia 46-60 vuotiaita, 8,6 prosenttia 31-45-vuotiaita, 5,2 prosenttia yli 76 vuotiaita ja 0 prosenttia alle 14-vuotiaita. Kyselyyn vastanneista suurimman osan kotipaikka oli Pori ja lisäksi vastauksia tuli Satakunnan alueelta sekä muualta Suomesta. 59,8 prosenttia kyselyyn vastanneista oli naisia ja 39,7 prosenttia naisia ja 1 prosentti ei halunnut kertoa sukupuoltaan. ³¹

Kyselyyn vastanneista 62 henkilöä oli halukkaita osallistumaan haastatteluun tai laajempaan verkkokyselyyn. Kaikki halukkaat eivät jättäneet yhteystietojaan, joten kaikkia ei tavoitettu. Projektin resurssit eivät olisi riittäneet 62 henkilön haastatteluun, joten projektin aikana kehitettiin laajempi verkkokysely. Verkkokyselyyn vastasi yhteensä 26 henkilöä. Laajempi verkkokysely on

²⁸ Rintala 2011, 6.

²⁹ Siltanen 10.5.2020, yle.fi.

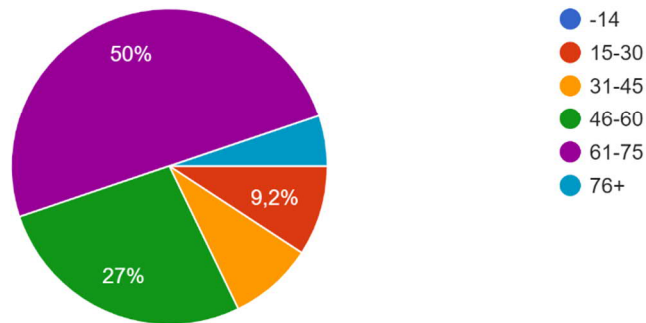
³⁰ Sitra 11.02.2014 & talkoot.fi ja 14.5.2016

³¹ Talkoot! -kysely 2020.

avoinna marraskuun 2020 loppuun. Verkkokyselyn lisäksi halukkaille annettiin mahdollisuus vastata laajempaan kirjekyselyyn. Kirjekyselyyn vastasi yhteensä yksi henkilö.³²

Ikä

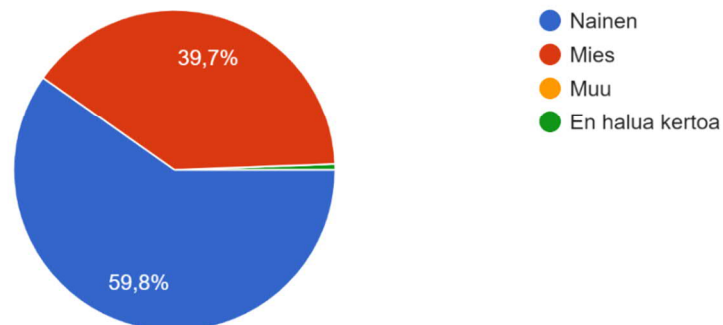
174 vastausta

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma.³³

Sukupuoli

174 vastausta

Taulukko 2. Kyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma.³⁴

Kyselyllä kartoitettiin laajasti eri toimijoiden talkoolaisia. Kyselyyn vastanneista 66,1 prosenttia oli toiminut sekä järjestäjänä että talkoolaisena. 32,8 prosenttia vastaajista oli toiminut talkoolaisena ja 1 prosentti järjestäjänä. Kyselyyn tuli vastauksia yli 100 eri organisaatiosta, joissa vastaajat olivat

³² Talkoot! -kysely 2020.

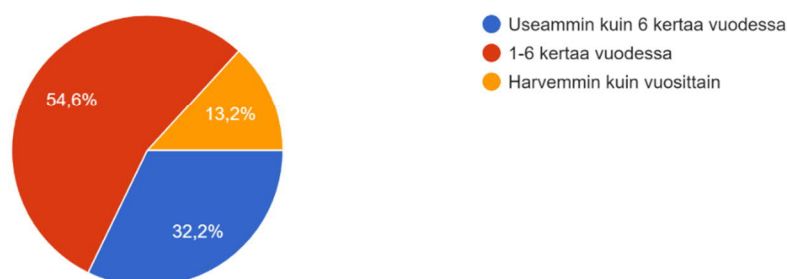
³³ Talkoot! -kysely 2020.

³⁴ Talkoot! -kysely 2020.

toimineet talkoolaisina. Lisäksi moni oli tehnyt talkootyötä yksityishenkilöiden talkoissa. Useampi vastaajista on toiminut tai toimi edelleen useammassa organisaatiossa talkoolaisena. Suurin osa organisaatioista toimi Satakunnan alueella, mutta mukana oli myös organisaatioita muualta Suomesta. Mukana oli urheiluorganisaatioita, tapahtumajärjestäjiä, opiskelijajärjestöjä, kylä- ja kotiseutuyhdistyksiä, erilaisia harrasteyhdistyksiä kuten teatteri- ja puutarhayhdistyksiä sekä nuorisoseuroja, luonnonsuojelujärjestöjä, taloyhtiöitä, moottoriurheiluyhdistyksiä ja muita. Vastauksia oli niin pienistä paikallisista toimijoista kuin myös koko Suomen laajuisista organisaatioista kuten Suomen Punaisesta Rististä.³⁵

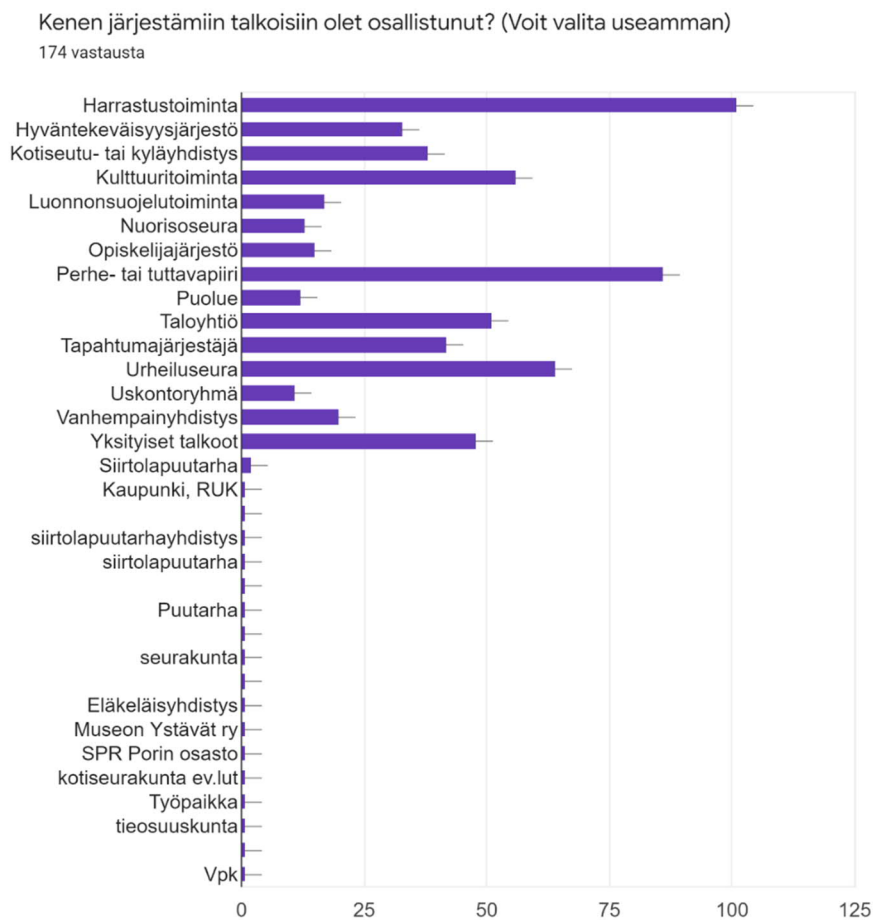
Kyselyyn vastanneista 54,6 prosenttia kertoi osallistuvansa talkoisiin 1-6 kertaa vuodessa. 32,2 prosenttia taas kertoi osallistuvansa talkoisiin useammin kuin 6 kertaa vuoden aikana ja 13,2 prosenttia taas kertoi osallistuvansa harvemmin kuin vuosittain. Vastanneista myös 62,6 prosenttia kertoi osallistuvansa talkoisiin seuraavan puolen vuoden aikana. Suurin osa (60,3%) vastanneista kertoi osallistuneensa viimeisen vuoden aikana tapahtumataalkoisiin. Toiseksi eniten oli järjestetty piha- ja siivoustalkoita (45,4 %). Lisäksi paljon vastauksia keräsi myös rakennustalkoot, muuttotalkoot ja vapaaehtoistoiminnan talkoot. Vastaajat olivat osallistuneet myös yksilöittäin erilaisiin talkoisiin kuten laivan kunnostamiseen ja taideteoksen siirtämiseen. Kyselyssä kysyttiin myös erikseen talkoiden järjestäjätahoista. Kyselyn vastausten perusteella voidaan päätellä, että harrastustoimintaan liittyvät talkoot olivat vastanneiden perusteella yleisimpiä, sillä eniten vastauksia talkoiden järjestäjistä oli kerännyt harrastustoiminta. Lisäksi perhe- ja tuttavapiiri sekä urheilujärjestöt olivat yleisiä talkoiden järjestäjiä.

Kuinka usein osallistut talkoisiin?
174 vastausta

³⁵ Talkoot! –kysely 2020

Taulukko 3. Talkoolaisten aktiivisuudesta kertova taulukko. ³⁶

Taulukko 4. Talkoiden järjestäjiä havainnoima taulukko. ³⁷

Eihän ilman talkoita ole mitään toimintaa! ja Yhteistyötä on tehtävä, yksin olemme "nollia" (Vastaus kyselystä) ³⁸

Kyselyssä kartoitettiin myös sitä, miksi talkoiisiin osallistutaan. Tärkeimpänä syynä kyselyssä nousi esiin auttamisen halu ja yhteisö, kun taas talkoiden sisältö ja velvollisuus eivät olleet niin tärkeitä. Yhteisöllisyys nousi esiin myös muissa kysymysten vastauksissa. Yhteisön ja yhdessä tekemisen tärkeyttä korostettiin sekä sitä, miten yhdessä saadaan paljon aikaan. Syitä talkoiisiin osallistumiseen oli myös vapaa-ajan toiminta ja se, että talkoilla haluttiin turvata esimerkiksi oman kylän toimintaa. Talkoiisiin osallistuminen nähtiin myös perinteenä, jota haluttiin jatkaa. Lisäksi se

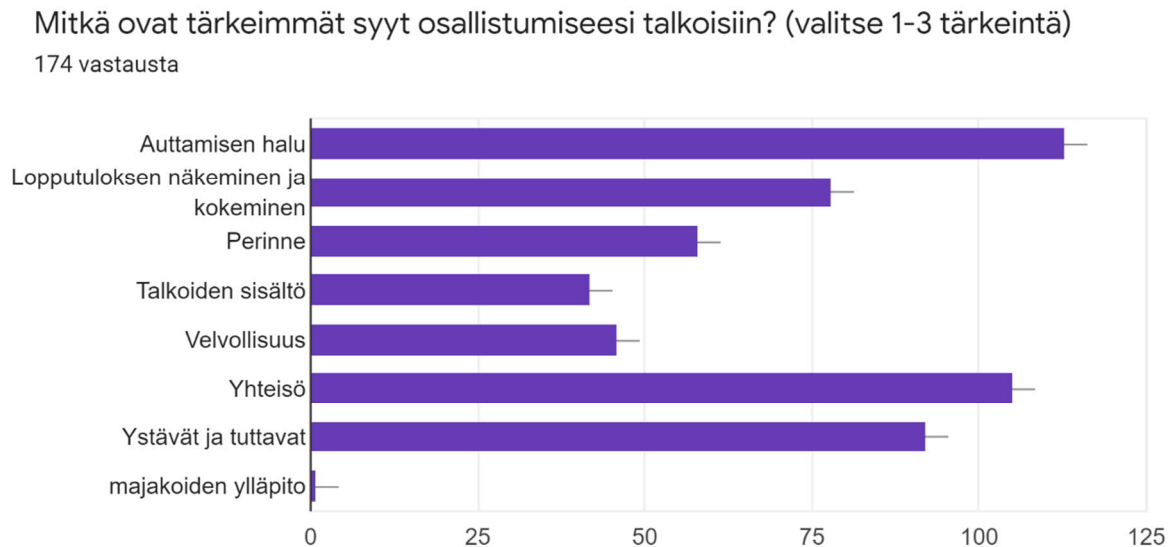
³⁶ Talkoot! –kysely 2020

³⁷ Talkoot! –kysely 2020

³⁸ Talkoot! –kysely 2020

oli monelle mukavaa puuhaa ja asia, joka kuuluu yhdistystoimintaan. Talkootyö nähtiin myös velvollisuutena ja pakkona.³⁹

Jos on liittynyt yhdistykseen, on talkoisiin osallistumiseen pieni "sosiaalinen pakko" Talkoot ovat esim. kotiseutuyhdistyksen ydintoimintaa, asioita ei saada tehtyä muulla tavalla kuin yhdessä talkoilla tekemällä. (Vastaus kyselystä)⁴⁰

Taulukko 5. Syitä miksi talkoisiin osallistutaan.⁴¹

2.2 Talkoiden sisältö

Tärkeä osa talkootyötä on itse sisältö. Kyselyssä kartoitettiin eri tekijöiden tärkeyttä talkoiden sisällössä. Näitä tekijöitä olivat: 1. Muut talkoolaiset, 2. Paikka, aika ja olosuhteet, 3. Tiedotus, 4. Organisointi, 5. Työn sisältö, 6. Työmäärän tasainen jakautuminen, 7. Tarjoilu, 8. Yleinen ilmapiiri ja 9. Lopputuloksen näkeminen ja kokeminen. Talkoiden sisällössä eri asiat koettiin tärkeämmäksi kuin toiset. Tiedotus, muut talkoolaiset, organisointi ja lopputuloksen näkeminen ja kokeminen koettiin erittäin tärkeäksi, kun taas työn sisältö, työmäärän tasainen jakautuminen sekä paikka, aika ja olosuhteet koettiin melko tärkeäksi. Tarjoilua taas ei koettu niin tärkeäksi.

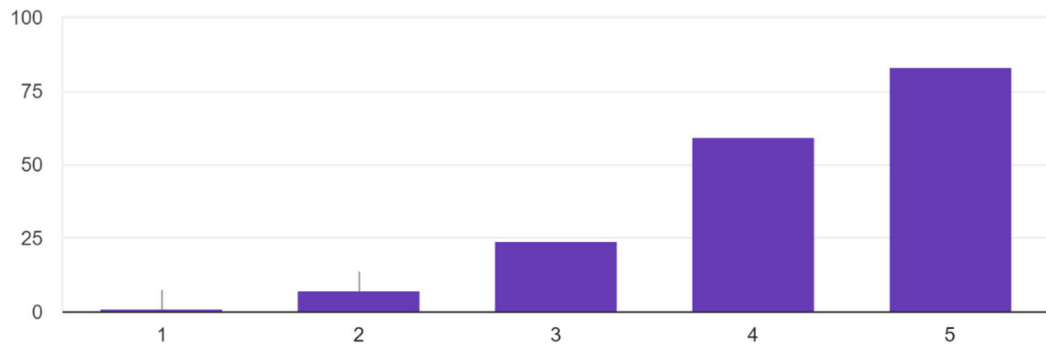
³⁹ Talkoot! -kysely 2020.

⁴⁰ Talkoot! -kysely 2020.

⁴¹ Talkoot! -kysely 2020

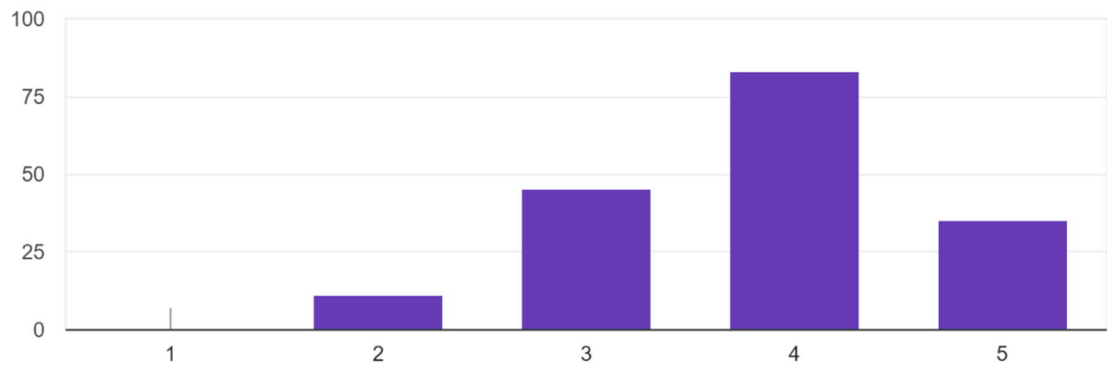
3. Tiedotus

174 vastausta

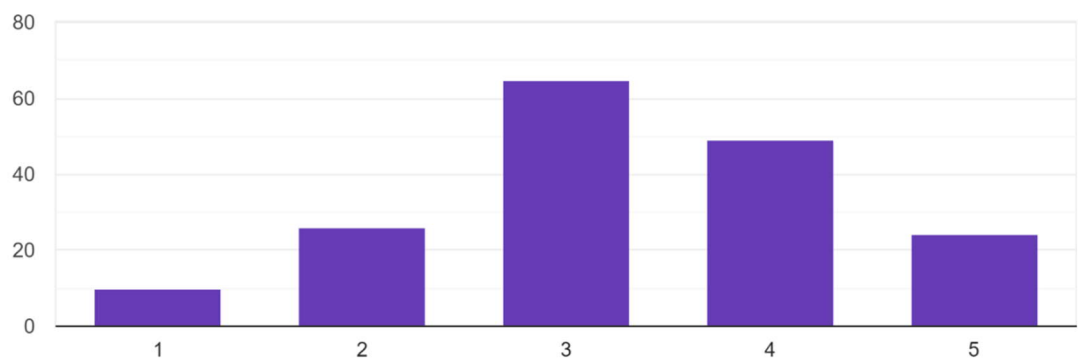
2. Paikka, aika ja olosuhteet

174 vastausta

7. Tarjoilu

174 vastausta

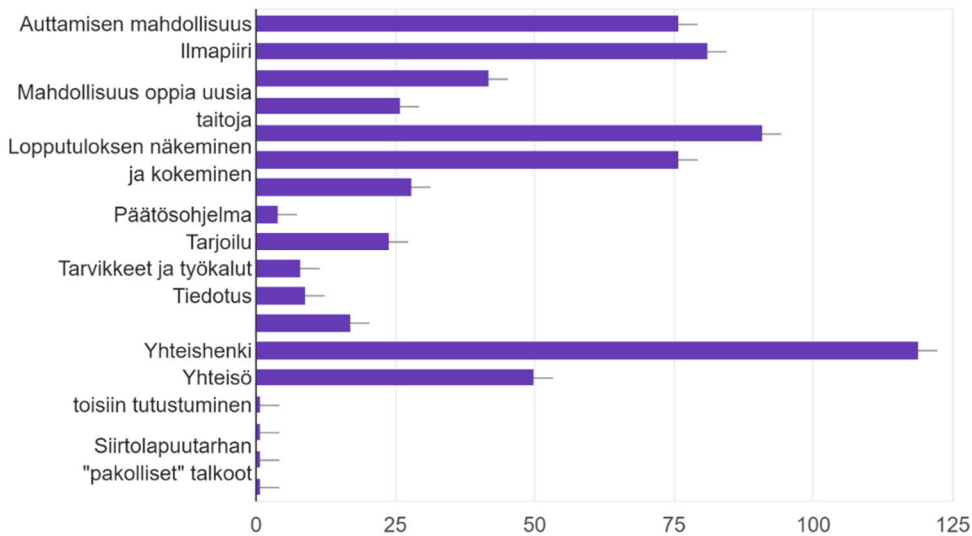

Taulukot 6, 7 ja 8 kertovat siitä, kuinka tärkeiksi tietyt asiat koettiin talkoissa. ⁴²

⁴² Talkoot! –kysely 2020

Mistä hyvät talkoot koostuvat? Valitse mielestäsi kolme tärkeintä.

174 vastausta

Taulukko numero 9 osoittaa, että tärkeimmät asiat hyvien talkoiden onnistumiseen ovat yhteishenki (68,4 %), mielekäs tekeminen (52,3%) ja ilmapiiri (46,6%).⁴³

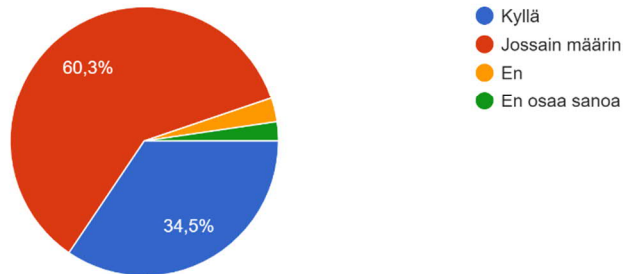
Kyselyssä selvitettiin myös sitä, onko talkoissa tärkeämpää olla osa yhteisöä vai toimia lopputuloksen puolesta. 148:sta vastauksesta 53 vastasi kuulumisen yhteisöön olevan tärkeämpää, kun taas 49 vastaajista kertoi lopputuloksen olevan tärkeämpi. Yhteisö näyttäytyi tärkeänä, mutta samalla myös lopputuloksen eteen tehty työ nähtiin yhteisöllisyyttä edistävänä asiana. Joka tapauksessa molemmat asiat nähtiin tärkeänä osana talkoita ja sellaisina, jotka tukevat toisiaan. Kysymys herätti vastaajissa paljon pohdintaa. 46 vastaajaa kertoi molempien olevan yhtä tärkeitä. Yhden vastaajan mielestä lopputulos talkoissa lisää yhteisöllisyyttä. Useampi vastaajista kertoi tämän riippuvan myös itse talkootilanteesta ja sen sisällöstä.

Yhteisön merkityksestä talkoissa kertoo myös kyselystä saatu vastaus siihen, pitävätkö talkoolaiset yhteyttä muihin talkoolaisiin talkoiden ulkopuolella. 60,3 prosenttia vastaajista kertoi, että pitävät yhteyttä muihin talkoolaisiin myös talkoiden ulkopuolella, kun taas vain 2,9 prosenttia kertoi, ettei

⁴³ Talkoot! –kysely 2020

pidä yhteyttä muihin talkoolaisiin talkoiden ulkopuolella. Vastaajista 34,5 % kertoi pitävänsä yhteyttä muihin talkoolaisiin jossain määrin ja 2,3 % ei osannut sanoa.

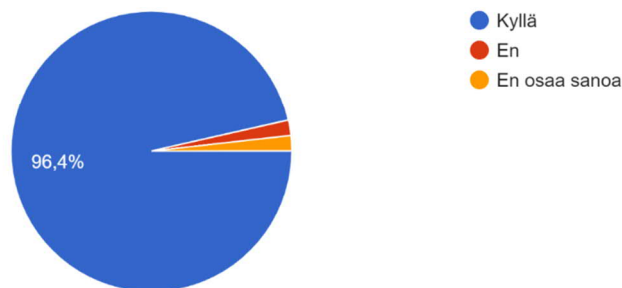
Pidätkö yhteyttä muihin talkoolaisiin talkoiden ulkopuolella?
174 vastausta

Taulukko numero 10. ⁴⁴

Kyselyssä selvitettiin myös viimeisimpiä talkoita, joihin vastaajat olivat osallistuneet. Talkoot vaihtelivat perinteisistä pihatalkoista tapahtumien järjestämiseen. Tämän lisäksi selvitettiin, voisivatko vastaajat osallistua uudelleen samanlaisiin talkoisiin. Vain 1,8 prosenttia vastaajista kertoi, ettei voisi osallistua uudestaan samanlaisiin talkoisiin. Perusteluja tälle olivat esimerkiksi korona, riitaiset talkoot, johtajuuden puute, talkoolaisten arvostamisen puuttuminen, henkilökohtaiset asiat, ikävät tilanteet ja liian yksinkertainen työn sisältö. ⁴⁵

Voisitko osallistua uudestaan samanlaisiin talkoisiin?
169 vastausta

Taulukko numero 11. ⁴⁶

⁴⁴ Talkoot! –kysely 2020

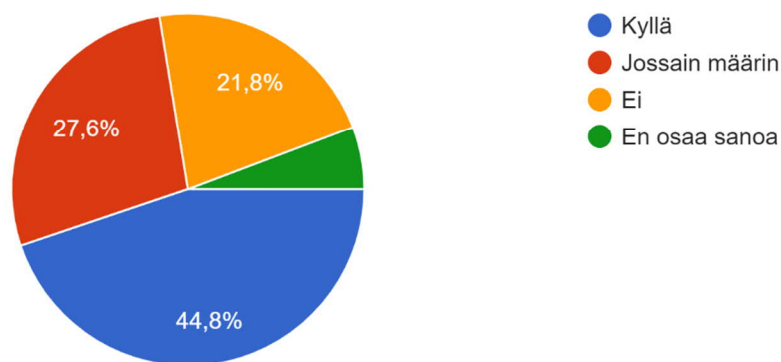
⁴⁵ Talkoot! –kysely 2020

⁴⁶ Talkoot! –kysely 2020

Kyselyssä kartoitettiin myös keväällä 2020 tulleen koronaepidemian vaikutuksia talkoiseen osallistumiseen. Kevään 2020 poikkeustila oli kyselyn mukaan vähentänyt talkoisiin osallistumista 44,8 prosentin määrällä vastaajista. 61,5 prosenttia aikoi jatkaa talkoissa käymistä poikkeusajasta huolimatta. Epävarmasta tilanteesta kertoi se, että 33,9 prosenttia kertoi ehkä jatkavansa talkoissa käymistä poikkeustilanteesta huolimatta.⁴⁷

Onko kevään 2020 poikkeustila vähentänyt osallistumistasi talkoisiin?

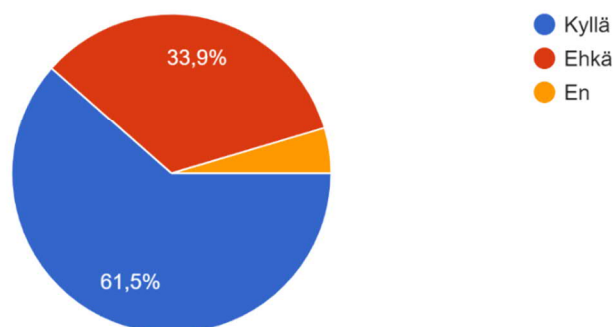
174 vastausta

Taulukko numero 12.⁴⁸

Aiotko jatkaa talkoissa käymistä poikkeusajasta huolimatta?

174 vastausta

Taulukko numero 13.⁴⁹

⁴⁷ Talkoot! –kysely 2020

⁴⁸ Talkoot! –kysely 2020

⁴⁹ Talkoot! –kysely 2020

2.3 Hyvien talkoiden resepti

Kyselyn avulla haluttiin myös selvittää onnistuneiden talkoiden reseptiä. Hyvien talkoiden reseptistä kertoi yhteensä 128 vastausta. Vastanneet saivat kertoa vapaasti mikä on hyvien talkoiden resepti. Hyvien talkoiden reseptin lisäksi kyselyssä kartoitettiin sitä, mistä koostuvat onnistuneet talkoot ja millaiset taas ovat huonot talkoot. Onnistuneista talkoista kyselyssä kertoi 125 vastaajaa, kun taas huonoista talkoista vastauksia kertyi 127 kappaletta. Tähän kappaleeseen on koottu näistä vastauksista hyvien talkoiden resepti. Lisäksi huonojen talkoiden vastauksia on koostettu erikseen.

ILMAPIIRI

- Yhdessä tekeminen ja hyvä yhteishenki
- Keskustelu ja talkoohuumori
- Samanhenkisyys
- Talkoolaisten motivaatio
- Tarpeellisuuden tunne
- Talkoolaisten hyvinvoinnista huolehtiminen
- Talkoolaisten tasapuolinen arvostus
- Rento asenne, luottamus toisiin, avoimuus ja toisten arvostaminen
- Ei kiirettä eikä kireyttä

ORGANISOINTI JA TIEDOTTAMINEN

- Hyvin organisoidut
- Hyvä työnjako (Sopiva työmäärä ja sopivat työtehtävät mm. talkoolaisten erikoisosaamisten huomiointi)
- Realistinen aikataulu ja siitä tiedottaminen
- Tiedottaminen talkoolaisille tarvittavista välineistä ja sopivasta vaatetuksesta

SISÄLTÖ

- Yhteinen päämäärä ja selkeä tavoite
- Tarjoilu
- Toimivat ja oikeanlaiset välineet
- Lopputuloksen näkeminen ja saavuttaminen
- Talkooväen palkitseminen ja kiittäminen
- Henkilökohtainen kutsu talkoisiin

MUUTA

- Sukupolvien kohtaaminen ja perinteiden välittyminen
- "Aika rientää ja tulee hiki"
- Yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Työ sujuu, saadaan valmista aikaan ja on mukavaa seuraa. Ei ole kiirettä eikä suuria vaatimuksia taidoista, kaikille löytyy sopivia tehtäviä. Erinomaisissa talkoissa on vielä hyvät tarjoilut, sauna ja jotain ohjelmaa, esim. sketsejä tai musiikkia. ⁵⁰ (Vastaus kyselystä)

Tekijöitä sopivasti. Selkeä tavoite, joka saavutettiin. Positiivinen palaute osallistujilta ja siltä taholta jota talkoilla autettiin. ⁵¹ (Vastaus kyselystä)

Tärkeä osa kulttuuriperintöämme jonka tukeminen olisi nyt perusteltua. ⁵²(Vastaus kyselystä)

HUONOT TALKOOT

- Peruutetut
- Haluton talkooväki
- Puutteellinen organisointi
- Aikataulujen pettäminen
- Huono ilmapiiri
- Yksittäisiltä ihmisiltä edellytetään enemmän
- Liian vähän ihmisiä
- Liikaa työtä

⁵⁰ Talkoot! –kysely 2020

⁵¹ Talkoot! –kysely 2020

⁵² Talkoot! –kysely 2020

Kysymysten lisäksi kyselyn loppuosassa oli vapaasanakenttä, johon vastaajat pystyivät kertomaan vapaasti talkoisiin liittyviä asioita. Talkoot nähtiin hyvänä tapana käyttää vapaa-aikaa sekä tavata ihmisiä. Lisäksi ne koettiin keinona kokea yhteisöllisyyttä sekä olla tarpeellinen. Lisäksi talkoiden koettiin luovan mielenvirkistystä sekä lujittavan yhteishenkeä. ⁵³

Myös talkoiden tulevaisuutta ja perinteen häviämistä pohdittiin kyselyn vastauksissa. Useampi vastaaja ilmaisi, että talkoiden perinne olisi katoamassa. Varsinkin nuorten saamisesta talkoisiin oltiin huolissaan. Yhdessä vastauksessa kehoitettiin vanhempia ihmisiä järjestämään talkoita, jotta perinne voitaisiin siirtää nuorille. Toisaalta vastauksissa näkyi myös se, että talkoohenki on edelleen voimissaan. Yhdessä vastauksessa tuotiin esiin esimerkiksi se, että talkoohenki ei ole kadonnut vaan nykyaikana talkoiden tekemiseen tarvitaan nykyajan keinoja. Vastauksessa korostettiin viestinnän tärkeyttä ja esimerkiksi sitä, että talkotoiminnan avuksi tulisi valjastaa sähköiset toiminta-alustat kuten sosiaalinen media ja verkkosovellukset. Lisäksi vastauksessa tuotiin esiin se, että työmenetelmät, työkalut ja raportointi tulisi siirtää nykyaikaan. Työtehtäviä voi esimerkiksi päivittää. Haravoinnin sijaan joku voi esimerkiksi huolehtia yhdistyksen viestinnästä ja talkoiden tarjoilua voi muokata nykyaikaisempaan suuntaan. ⁵⁴

3. Esimerkkejä talkotoimijoista ja talkoolaisista

Tärkeä osa projektia oli erilaiset talkoovierailut erilaisissa talkoissa. Heinä- ja elokuun aikana toteutettiin 10 eri talkoovierailua sekä lisäksi 3 vierailua eri talkotoimijoiden luona. Yksittäisten talkoiden lisäksi projektin aikana tehtiin vierailuja aktiivisten talkoolaisien luona ja tätä kautta havainnoitiin paikallista talkootyötä. Tässä luvussa esitellään projektin aikana läpikäytyt talkoot sekä osa yksittäisistä haastatteluista. Talkoista on kerrottu aihepiireittäin.

Projektin tavoitteena oli kerätä mahdollisimman erilaisia talkoita Satakunnan eri alueilta. Talkookäyntien suunnittelu aloitettiin pohtimalla mahdollisia yhteistyökumppaneita. Projektin alkaessa työntekijöiden tietoon tuli useita erilaisia talkoita. Itse talkoolaiset sekä organisaatiot

⁵³ Talkoot! –kysely 2020

⁵⁴ Talkoot! –kysely 2020

ilmoittivat halukkuutensa olla mukana projektissa. Kyselyn tiedotteen avulla tietoa projektista saatiin levitettyä eri organisaatioille eri puolille Satakuntaa ja yhteydenottoja erilaisista talkoista tuli hankkeen aikana tiedoksi. Valitettavasti kaikkia talkoita ei voitu ottaa mukaan projektiin rajattujen resurssien vuoksi. Talkoita jouduttiin karsimaan esimerkiksi siinä mielessä, että mukaan ei otettu monia saman aihepiirin talkoita.

Talkoovierailujen aikana aineistoa kerättiin havainnoimalla. Havainnointi toteutettiin kenttätyönä ja tutkija oli paikalla talkoissa. Tutkija oli paikalla talkoissa usein ennen talkoiden alkua ja oli paikalla loppuun asti. Talkookäyntejä varten suunniteltiin havainnointilomake, joka toimi talkoiden havainnoinnin tukena. Havainnointilomakkeeseen koottiin talkoiden perustiedot (aika, paikka, kesto, osallistujamäärä yms.). Lisäksi lomakkeeseen koottiin tietoa talkoiden organisoinnista (Kuka organisoii ja miten talkoita organisoidaan?), tiedotuksesta, talkoiden sisällöstä (miten työtehtävät on jaettu, mitä talkootehtäviä talkoolaisilla on?) sekä tarjoilusta ja talkoolaisten kiittämisestä. Jokaisesta talkookäynnistä on täytetty erillinen lomake, joka sisältää havainnoinnin kannalta oleelliset tiedot talkoista. Raportoinnin lisäksi kaikki talkoot on valokuvattu.

Talkoiden aikana tutkija havainnoi talkootilannetta taustalta, mutta teki myös pieniä haastatteluja talkoolaisille. Usein myös talkoolaiset tulivat keskustelamaan tutkijan kanssa. Talkoolaisten kanssa käyty vuorovaikutus oli tärkeää projektin kannalta, sillä sitä kautta saatiin tallennettua paljon talkoolaisten kertomaa tarinaa ja taustoja.

Talkoovierailuja tehtiin projektin aikana yhteensä kuudella eri paikkakunnalla (Pori, Ulvila, Luvia (Eurajoki), Säkyä, Kankaanpää ja Rauma). Lisäksi erillisiä haastattelukäyntejä tehtiin viidellä eri paikkakunnalla (Harjavalta, Pori, Hinnerjoki (Eura), Karvia ja Jämijärvi). Talkoolaisten määrä talkoissa vaihteli 1-20 välillä.

PROJEKTIN AIKANA VIERAILLUT TALKOOT:

- Luodon Siirtolapuutarhayhdistyksen talkoot 6.7.2020 (Pori)
- Kaasmarkun kyläyhdistyksen talkoot 8.7.2020 (Ulvila)
- Kankaanpään taideyhdistys ja "Kukkiva maa" teoksen muuraustalkoot 21.7.2020 (Kankaanpää)
- KarmaRock 25.7.2020 (Pori)
- Pyhäjoen rukoushuoneen ikkunoiden vaihtaminen 4.8.2020 (Pyhäjoki, Säkyä)
- Kaljaasi Ihanan yleisöpurjehdus 6.8.2020 (Luvia, Eurajoki)
- Porin Pesäkarhujen ottelu 7.8.2020 (Pori)

- Fructus-hanke ja Nurmeksen saarella roskien keruuta talkoilla 14.8.2020 (Nurmeksen saari, Rauma)
- Lainsuojattomat teatterifestivaali 20.8.2020 (Pori)
- Musan Salaman ottelu (29.8.2020) (Pori)

ERILLISET KÄYNNIT TALKOOTOIMIJOILLA

- Harjavalta 14.7.2020
- Karvia 22.7.2020
- Jämijärvi 23.7.2020
- Hinnerjoki/Eura 25.8.2020

3.1 Kylä- ja kotiseutuyhdistykset

Kyläyhteisöt eri puolella Suomea ovat historian aikana olleet tärkeä talkoiden järjestäjä ja ovat sitä edelleen. Suomessa on satoja kotiseutu- sekä kyläyhdistyksiä, jotka elävöittävät ja ylläpitävät kylien toimintaa. Suomen Kotiseutuliiton jäsenenä on noin 850 yhteisöä⁵⁵. Kyläyhdistyksiä taas toimii Suomen Kylät ry:n jäsenenä pelkästään Satakunnassa yli 80.⁵⁶ Yhdistykset järjestävät paljon talkoita ja tukevat talkootyöllä kylien toimintaa. Esimerkkinä tästä vuoden 2020 kotiseutuyhdistykseksi valittu Hankasalmen Kotiseutuyhdistys, joka ylläpitää ulkomuseota lähes kokonaan vapaaehtoisvoimin ja talkoita järjestetään lähes päivittäin⁵⁷.

Alueittain kotiseutu- ja kyläyhdistykset ylläpitävät sekä säilyttävät myös paikallista kulttuuriperintöä. Kotiseutuyhdistykset ylläpitävät usein myös kotiseutumuseoita, jotka ovat tärkeä osa eri alueiden kulttuuriperinnön säilymistä. Talkoot ovat elintärkeä osa myös kotiseutumuseoiden ylläpitoa. Suomen 1000:sta paikallismuseosta 730 museota on yhdistysten, kuntien ja säätiöiden ylläpitämiä⁵⁸.

⁵⁵ Kotiseutuliitto.fi: Jäsenet

⁵⁶ Satakylät.fi: Jäsenyhdistykset

⁵⁷ Kotiseutuliitto.fi: Vuoden kotiseutuyhdistys pyörittää rakkautella isoa museokylää Hankasalmella — talkoita lähes joka päivä, 4.6.2020.

⁵⁸ Kotiseutuliitto.fi: Kotiseutumuseot, paikallismuseot ja muut erikoismuseot

Projektin aikana vierailtiin kotiseutu- ja kyläyhdistysten järjestämässä talkoissa sekä lisäksi tutustuttiin kotiseutu- ja kyläyhdistysten talkootoimintaan eri puolilla Satakuntaa. Toiminnasta huomasi sitoutumisen omaa kylää ja yhteisöä kohtaan. Toiminta oman yhteisön parissa oli monelle jo monta vuotta jatkunutta toimintaa sekä tärkeä osa omaa identiteettiä. Kuitenkin huoli talkoiden jatkumisesta ja tulevaisuudesta nousi esiin useammassa keskustelussa.⁵⁹

Kaasmarkun Kyläyhdistys

Kaasmarkku on noin 600 asukkaan kylä Ulvilassa. Kaasmarkussa toimii aktiivinen kyläyhdistys, joka toteuttaa talkoilla aktiivisesti asioita kylän hyväksi.⁶⁰ Kyläyhdistys on kunnostanut talkoilla mm. alueella sijaitsevaa Keskisen Myllyä ja sen ympäristöä. Alueelle on rakennettu esimerkiksi laavu talkoovoimin ja luontopolun läpi virtaavaa jokea on perattu talkoovoimin.

Kaasmarkun kyläyhdistyksen talkoot valikoituivat osaksi projektia esimerkkinä kyläyhdistyksen talkoista. Projektin puolesta vierailtiin Kaasmarkun kyläyhdistyksen talkoissa 8.7.2020 Kaasmarkun Keskisen myllyllä ja sen läheisellä luontopolulla. Luontopolkua on kunnostettu kevään aikana kyläläisten voimin talkoilla. Poikkeuksellinen kevät 2020 toi luontopolulle enemmän kävijöitä. Päivän talkoissa oli tehtävänä luontopolun viitoitusten asentaminen luontopolun varrelle.

Talkootyö on tärkeä osa kylän toimintaa ja samalla talkoot myös kokoaa kyläläisiä yhteen. Kaasmarkussa talkootoiminta on aktiivista ja yhteisöllistä. Kuva: Satakunnan Museo

⁵⁹ Havainnointiraportit 2020.

⁶⁰ Kaasmarkku.com

TALKOOT KYLÄLÄISTEN YHDISTÄJÄNÄ

Kyläyhdistyksen puheenjohtaja

Kari Keitaanniemi

(keskimmäisessä kuvassa
vasemmalla) on ollut mukana

yli 20 hankkeessa ja

puheenjohtajana jo usean

vuoden. Hän on ollut

aktiivisesti mukana kylän

toiminnassa ja sen

kehittämisessä. Kyläläiset

käyvät aktiivisesti

kyläyhdistyksen talkoissa.

Talkoiden jälkeen talkoolaiset

kokoontuivat yhdessä

tarjoilujen äärelle.

Kokoontuminen on tärkeä osa

talkoita sekä tärkeä

sosiaalinen hetki, jossa

voidaan vaihtaa kylän

kuulumisia ja suunnitella

seuraavia talkoita. Kuvat:

Satakunnan Museo

Hinnerjoen kotiseutumuseo

Hinnerjoen kotiseutumuseo on laaja museokokonaisuus, joka sijaitsee Euran Hinnerjoella. Kotiseutumuseo on perustettu vuonna 1955, jonka jälkeen museo on laajentunut sekä kokoelmat ovat karttuneet. Museolla on toteutettu talkoovoimin useita kunnostuksia ja lisäksi museon eri toimintoja on ylläpidetty talkoovoimin. Hinnerjoelta kotoisin oleva Matti Perävainio on ollut mukana kotiseutumuseon toiminnassa jo useita vuosikymmeniä. Matti tekee esimerkiksi opastuksia museolla vapaaehtoisena. Projektin aikana Matti oli yksi haastateltavista.⁶¹

Tykköön kyläyhdistys

Tykköön kyläyhdistyksen toiminta Jämijärvellä on myös yksi esimerkki kyläyhdistyksen talkootoiminnasta. Kyläyhdistys on toiminut vuodesta 1995 asti ja sen jälkeen kylällä on toteutettu talkoovoimin mm. erilaisia hankkeita. Vuonna 2010 rakennettu kylätalo on rakennettu talkoovoimin. Kylän kylätaloa vuokrataan ja sitä huolletaan talkoovoimin. Kylällä on seitsemän talonmiestä, jotka hoitavat taloa ja ympärysaluetta viikkovuoroin. Talonmiehet hoitavat mm. rakennuksien lämmittämisen, pitävät huolta siisteydestä ja esittelevät paikan vuokralaisille. Lisäksi he hoitavat mm. savusaunan lämmityksen vieraille.⁶²

Saran kyläyhdistys

Sarankylä on Karviassa sijaitseva kylä, jossa toimii Saran kyläyhdistys. Kyläyhdistyksen pitkäaikainen puheenjohtaja Irja Sievi-Korte kertoi tarkemmin yhdistyksen talkootoiminnasta haastattelussa. Korte on toiminut yhdistyksen puheenjohtajana 32 vuotta ja ollut aktiivisesti mukana monenlaisessa talkootoiminnassa. Yhdistyksen toiminta on hiipunut, sillä nuoret ovat vähentyneet kylällä ja kyläyhdistyksen jäsenistö on ikääntymässä. Kylän talkootoiminta on ollut aktiivista ja kylällä on järjestetty esimerkiksi aktiivisesti erilaisia tapahtumia talkoilla. Tapahtumien lisäksi kyläläiset ovat talkoilla kunnostaneet rakennuksia. Lisäksi kylä on ollut mukana esimerkiksi juhlarukiin leikkuussa, järjestänyt Mikkelinpäivän illallisia, rakentaneet kylälle liikuteltavan tanssilavan järjestäneet anopin tuuppauskisoja. Kylällä on järjestetty myös perinteisiä "pääsiäisvalkeita" 20 vuotta.⁶³

⁶¹ Haastattelu 25.8.2020.

⁶² Haastattelu 23.7.2020

⁶³ Haastattelu 2, 22.7.2020.

AKTIIVISET HENKILÖT TALKOIDEN VOIMAVARANA

Aktiiviset toimijat

kyläyhdistyksissä ovat tärkeä osa talkoiden ylläpitämistä.

Ensimmäinen kuva on vuodelta 2017, jolloin talkoolaiset maalasivat Valon museon rakennusta Hinnerjoella. Toisessa

kuvassa Matti Perävainio Hinnerjoen kotiseutumuseossa,

jossa talkootyöllä on mm. kunnostettu rakennuksia ja ylläpidetty museon toimintaa.

Perävainio on ollut mukana monenlaisessa talkootyössä ja mm. luetteloinut ison osan museon esineistä. Alimmaisessa kuvassa Tykköön kylätalo ja yhdistyksen puheenjohtaja Leena Koivunen. Kylätaloa vuokrataan

ja alueelle on siirretty myös vanhoja aittoja, joita on mahdollisuus vuokrata. Lisäksi alueelta löytyy mm. savusauna.

Ylin kuva: Matti Perävainio. Kaksi alimmaista kuvaa: Satakunnan Museo

3.2 Urheiluseurat

Talkootyö on tärkeässä asemassa urheiluseurojen toiminnassa. Talkootyöllä saatetaan esimerkiksi kunnostaa seuran tiloja tai kerätä varoja seuran toiminnalle. Talkootyö urheiluseurassa tarkoittaa usein myös lasten harrastusten tukemista. Lapsen harrastus saattaa usein edellyttää tietyn määrän talkootunteja. Talkoilla voidaan pyörittää esimerkiksi kioskia tai lipunmyyntiä. Ilman talkoita harrastustoiminnan maksut olisivat kalliimmat.

Projektin aikana tutustuttiin kahteen eri urheiluorganisaatioon ja heidän talkotoimintaan. Projektin aikana vierailtiin Porin Pesäkarhujen pelissä sekä tutustuttiin Musan Salaman toimintaan vieraillemalla Musan Salaman ottelussa. Osana projektia myös haastateltiin urheiluseurojen aktiivisia talkoolaisia. Haastatteluissa oli mukana Pesäkarhujen yksi perustajajäsen Reijo Viljanen sekä aktiivisesti talkoissa sekä seuran toiminnassa mukana oleva Miia Arbelius.

Porin Pesäkarhut

Porin Pesäkarhut on vuonna 1985 perustettu pesäpalloseura. Pesäkarhujen naisjoukkue pelaa Suomen pääsarjassa Superpesiksessä ja joukkue on Suomen seuratuin naisten seurajoukkue. Pesäkarhuilla on myös paljon junioritoimintaa ja seuran harrastajamäärä on vuonna 2020 noin 650. Joukkueen toiminnassa on mukana myös noin 150 seuratoimijaa, jotka toimivat erilaisissa tehtävissä kuten talkootyöntekijöinä ottelutapahtumissa.⁶⁴

Talkoolaiset ovat tärkeä osa Pesäkarhujen toimintaa ja moni talkoolaisista on ollut mukana useamman vuoden. Pesäkarhuissa talkootoimintaan pyritään saamaan mukaan harrastajia jo junioritoiminnasta lähtien. Projektin myötä vierailin Pesäkarhujen ottelussa 7.8.2020. Talkoolaisten työt oli ottelupäivänä jaettu kahteen eri vuoroon. Aamulla paikalla oli muutama talkoolainen valmistelemaan illan pelitapahtumaa ja päivällä paikalle saapuivat talkoolaiset, jotka olivat mukana talkoolaisina ottelussa. Ottelun aikana talkoolaiset toimivat mm. myyjinä eri pisteissä ja järjestyksenvalvonnassa. Lisäksi talkoolaisena toimi klubiemäntä sekä myös osittain talkoolaisena toimi pelin kuuluttaja ja kioskin vastuumyyjä.⁶⁵

Pesäkarhujen perustajajäsen ja seuran aktiivi Reijo Viljanen sekä toiminnanjohtaja Satu Kojola odottamassa pelin alkua. Kuva: Satakunnan Museo

⁶⁴ Pesäkarhut: Seura

⁶⁵ Havainnointiraportti 7.8.2020.

TALKOOTOIMINTA SEURATOIMINNAN ELINEHTONA

Pesäkarhujen talkootoiminnassa useampi on ollut talkoolaisena yli 10 vuotta. Ylimmäisessä kuvassa järjestyksenvalvoja, jotka kokoontuvat kahville aina ennen ottelun alkua. Yhteinen kahvitus ennen ottelua on tärkeä hetki, jossa vaihdetaan kuulumiset ja kokoonnutaan yhteen. Pesäkarhuissa työskentelevät talkoolaiset kertoivat, että mukaan on hienoa tulla, koska tapaa ihmisiä ja saa uusia tuttuja. Talkoolaisista huokui hyvä yhteishenki. Moni korosti talkoiden aikana talkoolaisten hyvää yhteishenkeä. Kuvat: Satakunnan Museo

Musan Salama

Musan Salama (MuSa) on porilainen jalkapallojoukkue, joka on perustettu vuonna 1960. Miesten edustusjoukkue pelaa tällä hetkellä sarjatasolla Ykkösessä.⁶⁶ Musan Salamalla on vahvat talkooperinteet. Esimerkiksi Musan Salaman vanha kotikenttä ”Wembley” Porin Musassa on rakennettu talkoovoimin.⁶⁷

Osa projektia oli vierailu Musan 60-vuotisjuhlatoiminnassa, jossa työskenteli talkoolaisia. Projektiin kuului vierailu ottelussa 29.8.2020. Ottelussa talkoolaisina toimivat mm. kioskin- ja anniskelun myyjät. Lisäksi talkoolaisilla oli muita tehtäviä eri pisteillä. Yksi tärkeä osa Musan talkotoimintaa on ”rullaattorit”, joka on Musan Salaman veteraaniryhmä. Rullaattoreihin kuuluu noin 50 henkeä. Rullaattorit kokoontuvat säännöllisesti ja myös talkoilu on tärkeä osa toimintaa. Ryhmä koostuu mm. entisistä pelaajista, hallituksen jäsenistä ja faneista. Rullaattorit ovat talkoovoimin esimerkiksi ehostaneet katsomoa ja toimistotiloja, vaihtaneet nurmikkoa sekä rakentaneet Musan kentän aita.

68

Musan ”rullaattorit” on historian aikana tehnyt paljon talkootyötä seuran hyväksi. Talkootyö jatkuu edelleen. Kuvassa Olli Välimäki ja Jouni Ahl.
Kuva: Satakunnan Museo

⁶⁶ Musan Salama, 26.8.2020: Lauantaina juhlietaan 60-vuotiasta Musan Salamaa

⁶⁷ Havainnointiraportti 29.8.2020.

⁶⁸ Havainnointiraportti 29.8.2020.

HARRASTUSTEN TUKEMISTA JA YHTEISÖÖN KIINNITTYMISTÄ

Talkootyöhön tietyssä urheiluseurassa saatetaan myös kasvaa. Musan talkoolaisista useampi kertoo, miten joukkue on ollut osa elämää jo lapsesta saakka. Urheiluseurojen toimintaa tuetaan usein tekemällä talkootyötä ja lasten harrastaminen saattaa edellyttää huoltajilta tiettyä määrää talkootunteja. Näin esimerkiksi harrastuksen hinta pysyy kohtuullisena. Talkootyö voi olla myös tapa osoittaa lapselle harrastuksen tärkeyttä. Talkootyö urheilutapahtumassa vaatii talkoolaisilta myös ennakkointia ja suunnittelua. Makkaranpaisto on esimerkiksi tärkeä ajoittaa oikein sekä tuotteita tulee varata oikea määrä. Myös anniskelupisteellä ennakkointi tulevaa väliaikaa ajatellen on tärkeää. Kuvat: Satakunnan Museo.

3.4 Tapahtumat

Suomessa järjestetään vuosittain paljon erilaisia tapahtumia talkoovoimin. Talkoolaisia haetaan esimerkiksi erilaisille festivaaleille, jossa talkoolaiset voivat toimia esimerkiksi myyjinä eri pisteissä, järjestyksenvalvojina tai artistioppaana.

Kevään 2020 poikkeustilanne vaikutti paljon tapahtumien järjestämiseen. Monet festivaalit peruttiin yleisörajoitusten takia ja useita tapahtumia järjestettiin poikkeusjärjestelyin. Projektiin valikoitui kaksi esimerkkiä tapahtumien talkoolaisista, KarmaRock festivaali sekä teatterifestivaali Lainsuojattomat.

KarmaRock

Karmarock on Harjavallassa järjestettävä festivaali, joka järjestettiin vuonna 2020 29. kerran. Vuoden 2020 Karmarockissa oli mukana mm. Risto, Penniless, Pertti Jarla, Jarkko Martikainen, Oponui, Jii Savolaisen "54 minuuttia peruskomppia" -show sekä Maj Karman basisti Koo Kuritun kirjanurkkaus Jarkko Martikaisen kera.⁶⁹ Vuoden 2020 festivaali oli poikkeuksellinen, sillä se järjestettiin koronaepidemian takia suoratoistona. Festivaalialue rakennettiin Poriin, josta se suoratoistettiin yleisön nähtäväksi verkkoon. Festivaalialueella ei ollut lainkaan yleisöä. Ainoastaan järjestäjät, talkoolaiset ja esiintyjät olivat paikalla.⁷⁰

Vuoden 2020 Karmarock-tapahtumaa oli poikkeusjärjestelyistä huolimatta mukana myös talkoolaisia. Normaalina festivaalivuotena talkoolaisia olisi ollut mukana kymmeniä, mutta suoratoistona järjestetyssä festivaalissa talkoolaiden määrä oli pienempi. Vuoden 2020 festivaalilla talkoolaisia työskenteli mm. alueen rakentamisessa, tarjoilussa, ensiavussa, juontajana ja yleisinä apureina. Lisäksi paikalla oli opiskelijoita, jotka vastasivat festivaalin kuvaamisesta. Karmarockista on muodostunut tärkeä tapahtuma ja vuosittainen perinne monille talkoolaisille. Useampi talkoolaisista on ollut mukana jo useamman vuoden ja osa alusta asti. Talkoolaiset ovat tunteneet toisensa jo kauan ja tapahtuma on tärkeä paikka nähdä ystäviä. Tapahtumasta on muodostunut perinne talkoolaisille, johon halutaan osallistua vuosittain.⁷¹

Karmarock on tärkeä tapahtuma talkoolaisille, sillä se kokoaa samoja ihmisiä vuosittain yhteen. Kuvassa talkoolaiset muistelemassa vanhoja talkoomuistoja. Kuva: Satakunnan Museo.

⁶⁹ Karmarock.fi: Etusivu.

⁷⁰ Havainnointiraportti 25.7.2020.

⁷¹ Havainnointiraportti 25.7.2020.

VUOSITTAINEN PERINNE

Suoratoiston aikana festivaalissa vieraili noin 2600 ihmistä, joka tarkoitti Karmarockin mittakaavassa loppuunmyytyä festivaalia. Festivaalia on normaalina vuotena ollut rakentamassa kymmeniä talkoolaisia. Ylimmäisessä kuvassa vuoden 2020 festivaalin talkoolaisia rakentamassa aluetta. Myös tarjoilu tapahtuman aikana oli järjestetty talkoovoimin. Talkoolaisille ja esiintyjille oli varattu ruokaa koko päiväksi. Talkoiden tarjoilusta vastasi Akuliina Aartolahti. Talkoolaisten tehtävät olivat erilaisia verrattuna tavalliseen festivaalivuoteen. Yhtenä tehtävänä oli esimerkiksi osallistujien live-kommentoinnin seuraaminen. Kuvat: Satakunnan Museo

Teatterifestivaali Lainsuojattomat

Lainsuojattomat on Rakastajat-teatterin järjestämä teatterifestivaali, joka kokoaa yhteen vapaiden ammattiryhmien teattereita. Teatterifestivaalia on järjestetty jo useampi vuosi ja vuoden 2020 festivaali oli 21. Vuoden 2020 poikkeusjärjestelyt näkyivät myös Lainsuojattomissa, sillä ohjelmaa tiivistettiin ja ajankohtaa vaihdettiin. Festivaalin kesto oli viisi päivää.⁷² Projektin aikana vierailtiin havainnoimassa Lainsuojattomien talkootyötä yhtenä festivaalipäivänä torstaina 20.8.2020. Festivaalin tapahtumapaikkoina oli eri kohteita Porissa, joten havainnointia toteutettiin kolmessa eri paikassa.⁷³

Talkoolaiset ovat tärkeä osa Lainsuojattomien järjestämistä. Talkoolaiset toimivat festivaalin aikana mm. tarjoilun ja tekniikan parissa, lipunmyyjinä, artistioppaina sekä talkoolaisena Lainsuojattomien teltalla. Vuoden 2020 tapahtumassa talkoolaisia oli normaalia vähemmän. Lainsuojattomissa talkooperinne on vahvaa ja moni talkoolaisista on ollut mukana useamman vuoden ja osa alusta asti. Lisäksi tapahtumaan tulee vuosittain uusia talkoolaisia.⁷⁴

Osa Lainsuojattomien talkootyötä on Rakastajien teltalla toimiminen. Eetunaukiolla oli meneillään katutaidesityks, joka oli osa festivaalin ohjelmaa. Kuvassa yksi Lainsuojattomien järjestäjistä sekä talkoolaisien koordinaattori Henri Välikangas sekä ensimmäistä vuotta talkoolaisena toimiva Marika Sandberg. Kuva: Satakunnan Museo

⁷² Rakastajat.fi: Teatterifestivaali Lainsuojattomat 2020.

⁷³ Havainnointiraportti 20.8.2020.

⁷⁴ Havainnointiraportti 20.8.2020.

POIKKEUKSELLINEN TALKOOVUOSI

Myös Lainsuojattomissa moni talkoolaisista on ollut mukana talkoolaisena usean vuoden. Ylimmässä kuvassa Kristiina Heino-Koivumäki ja Keijo Koivumäki, jotka ovat toimineet talkoolasina festivaalin alusta asti. Heille Lainsuojattomat on vuosittain tärkeä tapahtuma. Vuoden 2020 poikkeusaika näkyi tapahtumien järjestämisessä. Poikkeusaika näkyi teatterifestivaalin aikana mm. rajattuna lipunmyyntinä sekä maskien käyttämisessä. Lainsuojattomien talkoolaiset korostivat tarjoilun tärkeyttä festivaalin aikana. Talkoolaiset kertoivat, että festivaalien ruokailu on erittäin tärkeä osa tapahtumaa. Rakastajien tiloissa Kehräämöllä järjestetään koko tapahtuman ajan ruokailu, joka tarjotaan artisteille, talkoolaisille ja työntekijöille. Se kokoaa talkoolaisia ja artisteja yhteen sekä samalla vahvistaa yhteisöllisyyttä. Vuoden 2020 tapahtuman aikana keittiössä talkoilivat Aune Leppänen, Erja Lehtonen ja Irma Inkinen Kuvat: Satakunnan Museo

3.5 Vapaa-aika ja harrastustoiminta

Talkoilla järjestetään tapahtumia ja harrastustoimintaa, jotka ovat usein pienten kylien elinehto aktiiviselle toiminnalle. Esimerkiksi nuorisoseurojen toiminta mahdollistaa harrastuksia pienemmissä kylissä. Lisäksi nuorisoseurat järjestävät usein kesäteattereita talkoovoimin ympäri Suomea. Talkoot liittyvät myös moneen erilaiseen harrastustoimintaan. Jokin harrastus saattaa esimerkiksi velvoittaa tiettyä määrää talkootunteja.

Tässä kappaleessa esitellään neljä esimerkkiä, jotka liittyvät vapaa-aikaan ja harrastustoimintaan. Esimerkkeinä osana projektia olivat Luodon Siirtolapuutarhayhdistyksen talkoot, Kaljaasi Ihanan talkootoiminta sekä Jämijärven ja Karvian esimerkit.

Luodon siirtolapuutarhayhdistys

Luodon siirtolapuutarhayhdistys on perustettu vuonna 1946. Siirtolapuutarhassa on yhteensä 94 mökkiä sekä erillisiä palstoja 95. Osa asukkaista on omistanut mökin useamman vuoden, mutta alueelle muuttaa myös uusia asukkaita. Talkootoiminta on tärkeä osa Luodon Siirtolapuutarhayhdistyksen toimintaa. Talkootyöllä ylläpidetään aluetta sekä järjestetään erilaisia tapahtumia.⁷⁵

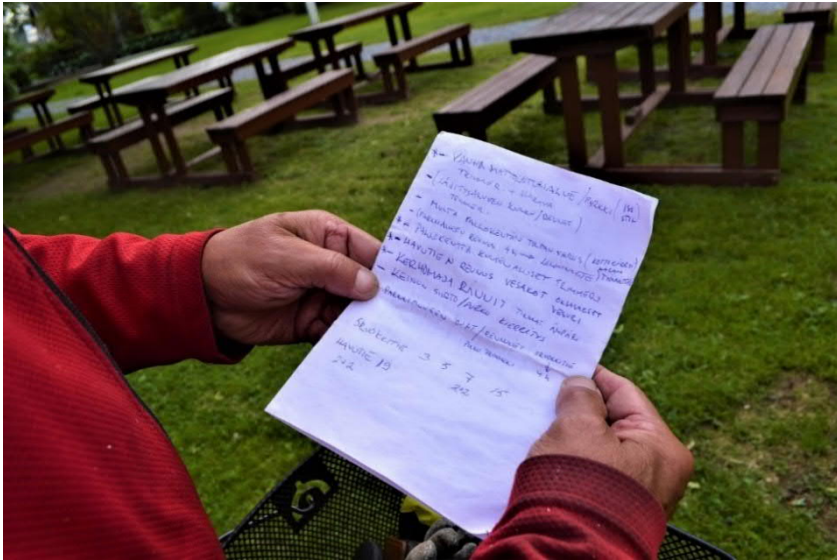
Luodon siirtolapuutarhassa järjestetään kauden aikana maanantaisin talkoot asukkaille. Siirtolapuutarhan talkoot valikoituivat osaksi projektia ja projektin aikana vierailtiin Luodon siirtolapuutarhan talkoissa 6.7.2020. Talkootehtävät ja talkoolaiset vaihtuvat viikoittain. Talkoissa hoidetaan siirtolapuutarhan aluetta ja tehdään tarvittavia toimenpiteitä kuten haravointia. Siirtolapuutarhan asukkaiden tulee suorittaa tietty määrä talkootunteja ja tunteja voi myös maksaa pois. Asukkaista yli 70-vuotiaat ovat vapautettu talkootöistä.⁷⁶

Talkooisäntä Lasse Kurikka on osa "pappakerhoa", joka on siirtolapuutarhan asukkaista koostuva kahdeksan hengen ryhmä. Pappakerho järjestää siirtolapuutarhassa aina torstaisin erilliset talkoot, johon kuuluu mm. nurmikon leikkaamista. Kuva: Satakunnan Museo

⁷⁵ Havainnointiraportti 6.7.2020.

⁷⁶ Havainnointiraportti 6.7.2020.

ORGANISOINTI JA TYÖNJOHTO TÄRKEÄ OSA TALKOITA

Luodon Siirtolapuutarhan talkoista on vastuussa talkooisäntä tai talkooemäntä. Kuvassa näkyy maanantain talkooisäntä Lasse Kurikan tehtävälista talkootöistä. Talkooisäntä välittää edelleen tehtäviä seuraavan viikon talkoissa vastuulla olevalle isännälle tai emännälle. Tärkeä osa Luodon siirtolapuutarhan talkoita on talkoiden jälkeen kerhotalossa juotavat talkookahvit. Talkookahvit kokoavat talkoolaiset yhteen. Kahvitus on tärkeä hetki, jossa keskustellaan itse talkoista ja muista aiheista. Talkoiden perinteinen tarjottava on sillileivät. Kuvat: Satakunnan Museo

Kaljaasi Ihana

Yksi esimerkki talkootoiminnasta on purjealus Kaljaasi Ihana ja sen toiminta. Kaljaasi ihana on Luvialla talkoovoimin rakennettu perinteinen kaljaasi. Luvialla on pitkät perinteet purjealusten rakentamisessa. Vuonna 2005 aloitettiin Kaljaasi Ihanan suunnittelu ja se laskettiin vesille vuonna 2011. ⁷⁷ Kaljaasi Ihanan talkoisiin osallistui yhteensä 136 laivanrakentajaa ja talkootuntien yhteismääräksi kertyi 42 943 tuntia. ⁷⁸

Ihanalla järjestetään useita yleisöpurjehduksia kauden aikana, joiden miehistönä toimii talkoolaisia. Moni Ihanaa rakentamassa ollut henkilö jatkoi talkoolaisena myös yleisöpurjehdusten parissa. Kaljaasi Ihanan toiminnassa on mukana paljon eri-ikäisiä talkoolaisia. Yleisöpurjehdusten lisäksi talkoolaiset huoltavat alusta. Projektissa Kaljaasi Ihanan yleisöpurjehdus oli yksi talkootoiminnan havainnointiesimerkki. Projektin myötä osallistuttiin Kaljaasi Ihanan purjehdukselle 6.8.2020 ja seurattiin talkoolaisten toimintaa purjehduksella. ⁷⁹

Kaljaasi Ihanan kotisatama on Luvian laitakarissa. Luvian lisäksi Ihanalla järjestetään yleisöpurjehduksia myös muualla, kuten Rauman ja Merikarvian seudulla. Kuva: Satakunnan Museo

⁷⁷ Ihana.fi: Historia.

⁷⁸ Kause 2011, 206.

⁷⁹ Havainnointiraportti 6.8.2020.

PAIKALLISEN PERINTEEN JATKAMISTA TALKOOVOIMIN

Talkoolaisilla on purjehduksen aikana eri tehtäviä. Yksi talkoolaisista toimii kapteenina, yksi puosuna ja kolme kansimiehenä. Talkoolaisten tehtäviin purjehduksen aikana kuuluu paljon erilaisia tehtäviä kuten purjeiden nosto, seilien siirto, asiakkaiden palvelu ja siivous. Toisessa kuvassa Ihanan talkoolaiset Essi Takkinen ja Jorma "Jopi" Alanen virkkaamassa purjetta yleisöpurjehduksella. Kaljaasi Ihana on esimerkki siitä, miten paikallista perinnettä ylläpidetään ja jatketaan talkoovoimin. Kuvat: Satakunnan Museo

Karvian Nuorisoseura ja Jämijärven esimerkki

Talkoilun avulla voidaan järjestää myös erilaista harrastustoimintaa. Pienemmillä paikkakunnilla monet harrastustoiminnot ja tapahtumat ovatkin riippuvaisia talkootyöstä. Ilman talkootyötä niitä ei voitaisi välttämättä toteuttaa. Projektin aikana vierailtiin Karviassa ja Jämijärvellä. Molemmista paikkakunnista löytyy aktiivista harrastustoimintaa, jota ylläpidetään talkoilla ja vapaaehtoistyöllä.

Jämijärveläinen Leena Saloniemi toimii aktiivisesti Jämijärvi-seurassa. Jämijärvi-seura pyörittää esimerkiksi paikallista kotiseutumuseota ja kotiseutuarkistoa. Saloniemi ylläpitää paikkakunnalla nuorisoteatteri-ryhmää, joka on toiminut Jämijärvi-seuran alla viimeiset 10 vuotta. Nuorisoteatterin toiminnassa Jämijärvellä on hyödynnetty mm. paikallista kotiseutumuseota. Nuoret ovat mukana kehittämässä erilaista toimintaa ja tekevät talkootyötä tapahtumien parissa. Saloniemi on järjestänyt nuorten kanssa mm. impro-illoja, pakohuonepelejä ja mm. Jämijärvi Amazing Race –kilpailua.⁸⁰

Toisena esimerkkinä harrastustoiminnasta on Karvian Nuorisoseura. Nuorisoseurassa on vuosien varrella toteutettu paljon esimerkiksi näytelmiä talkoovoimin. Seurassa kauan mukana ollut Rauni Virtanen (vuodesta 1972) on tehnyt paljon talkootyötä esimerkiksi näytelmien parissa. Karvian nuorisoseuratoiminta on vielä nykyisin aktiivista. Nykyinen puheenjohtaja Mari Ervelä kertoi, että toimintaa halutaan säilyttää ja viedä eteenpäin. Nuorisoseuratoiminnan lisäksi harrastustoimintaa on Karviassa muutenkin ja johon liittyy talkoita. Esimerkiksi paikallisen soittokunnan toimintaan kuuluu talkootyötä.⁸¹

⁸⁰ Haastattelu, 23.7.2020

⁸¹ Haastattelut 2 & 3, 22.7.2020

TALKOOTOIMINTA HARRASTAMISEN PERUSTANA

Ylemmässä kuvassa nuorisoteatterin vetäjä Leena Saloniemi puvustamon varastossa Jämijärvellä. Jämijärvellä nuoria on saatu mukaan kotiseutumuseotoimintaan ja talkoisiin. Korona vaikutti paljon myös Jämijärvellä tapahtumien järjestämiseen. Perinteisiä tapahtumia muutettiin, mutta tilalle tuli uusia, kuten osallistuminen karanteenitaidekampanjaan. Alemmassa kuvassa vuodesta 1972 asti Karvian nuorisoseuratoiminnassa mukana ollut Rauni Virtanen katselemassa vanhoja näytelmäkirjoituksia. Virtanen on ollut aktiivisesti mukana useiden näytelmien tekemisessä ja toiminut aktiivisesti Karvian Nuorisoseurassa. Kuvat: Satakunnan Museo

3.6 Rakennus- ja korjaustalkoita

Erilaiset rakennus- ja korjaustalkoot ovat perinteisiä talkoomuotoja. Suomessa esimerkiksi monet kylätalot on rakennettu talkoovoimin. Nykyisin järjestetään myös paljon erilaisia rakennus- ja korjaustalkoita. Talkootoiminta on tärkeä osa myös kylien ja kaupunkien kehittämistä. Talkootoiminnalla voidaan kehittää myös julkisen sektorin puolta esimerkiksi kylien ja kaupunkien toiminnassa. Talkootyöllä voidaan esimerkiksi parantaa alueen palveluita. Yhtenä esimerkkinä tästä jo aiemmin mainittu Kaasmarkun Kyläyhdistys, joka paransi talkootyöllä paikallisen luontopolun palveluita. (ks. s. 26) Tässä kappaleessa esitellään kolme erilaista esimerkkiä talkootoiminnasta. Kaksi esimerkkiä ovat talkoista ja yksi esimerkki talkootoimijasta.

Karvian kunta Pohjois-Satakunnassa on toteuttanut talkoilla useita erilaisia asioita, kuten kunnostanut paikallisia palveluita. Karvian Kantinkylään valmistui vuonna 2012 talkoovoimin rakennettu kevyen liikenteen väylä, joka on yli kuusi kilometriä pitkä. Kuva: Satakunnan Museo

Pyhäjoen rukoushuoneyhdistys

Säkylän Pyhäjoella sijaitseva Pyhäjoen rukoushuone on valmistunut vuonna 1937. Sen toimintaa ylläpitää Pyhäjoen rukoushuoneyhdistys. Yhdistys järjestää rukoushuoneella erilaisia tapahtumia sekä rukoushuonetta vuokrataan eteenpäin. Rukoushuonetta kunnostetaan ja entisöidään pääosin talkootöillä. Tiloja on kunnostettu ja rukoushuoneelle on rakennettu mm. inva-wc, jonka rakentamiseen käytettiin noin 200 talkootuntia. Lisäksi rakennuksen keittiö on uudistettu talkootyöllä. Yhdistys järjestää äitienpäiväjuhlan, joulumyyjäisiä, elojuhlan ja loppiaisena joululaulut. Vuoden 2020 äitienpäiväjuhla jouduttiin peruuttamaan koronan takia.⁸²

Projektin myötä vierailtiin Pyhäjoen rukoushuoneella talkoissa 4.8.2020, joissa rukoushuoneelle vaihdettiin uusia ikkunoita. Ikkunoiden vaihtoa talkoilla oli tekemässä viisi henkilöä. Kyseessä oli useamman päivän talkoot, joihin kuului mm. ikkunoiden vaihtaminen ja peseminen sekä maalaamista.⁸³

Yhdistyksen sihteeri Saira Kukkonen talkootöissä. Saira on aktiivisesti mukana talkoissa sekä mukana kehittämässä yhdistyksen ja rukoushuoneen toimintaa. Kuva: Satakunnan Museo

⁸² Havainnointiraportti 4.8.2020.

⁸³ Havainnointiraportti 4.8.2020.

YHTEISTYÖN MERKITYS

Talkoissa yhteistyö talkoolaisten kesken on keskeinen osa onnistuneita talkoita. Lisäksi toimiva tehtävien jako ja ihmisten erityisosaamisten huomiointi on tärkeää. Pyhäjoen rukoushuoneen talkoissa yhteistyön merkitys korostui. Tekijät tunsivat toisensa jo etukäteen, sillä olivat tehneet jo aiemmin talkootyötä yhdessä.

Kuvat: Satakunnan Museo

”Kukkiva maa” –taideteoksen toteutus talkootyöllä

Kankaanpää tunnetaan taidekaupunkina ja siellä taidetta on toteutettu myös talkoovoimin. Kankaanpään Keskustan koulun pihalla sijaitsevaan muuntamoon toteutettiin uusi ilme, kun paikallisten mestarimuurarien tehtävänä oli kiinnittää keramiikkataiteilija Heini Riitahuhdan käsialaa olevat laatat muuraamalla muuntamon seiniin. Projektissa oli mukana myös Kankaanpään Keskustan koulu.⁸⁴

Projektin myötä vierailtiin Kankaanpäässä tiistaina 21.7.2020, jolloin talkoopäivän tavoitteena oli muurata muuntamon ensimmäinen seinä valmiiksi. Muurarien lisäksi paikalla oli mm. taiteilija Heini Riitahuhta ja Kankaanpään taideyhdistyksen puheenjohtaja Maija Anttila. Tärkeä osa projektia oli paikalliset mestarimuurarit, jotka ovat tehneet taideyhdistyksen kanssa myös aiemmin yhteistyötä. Mestarimuurarien ryhmä koostuu kuudesta muurarista, jotka työskentelevät muurareina ja vapaa-ajallaan ovat ottaneet osaa useisiin eri talkooprojekteihin. Muurarit ovat olleet mukana tekemässä talkoovoimin esimerkiksi Kankaanpään jäähallia.⁸⁵

Kankaanpään Taideyhdistyksen puheenjohtaja Maija Anttila on ollut mukana kehittämässä Kankaanpään useita erilaisia taideprojekteja. Kuvassa ”Puumerkkiitiilimuri” ja Maija Anttila. Teos on osa Kankaanpään Taidekehä –projektia. Kuva: Satakunnan Museo

⁸⁴ Havainnointiraportti 21.7.2020.

⁸⁵ Havainnointiraportti 21.7.2020.

ERITYISOSAAMISEN VAALIMISTA TALKOOTYÖLLÄ

Kankaanpäässä muurarien ja
Kankaanpään

Taideyhdistyksen yhteistyö on
jatkonut jo kauemmin.

Talkoissa nousi esiin
muurarien ammattitaito ja sen
vaaliminen. Muurareille

talkootyö on tapa jatkaa
erityistaitoa sekä tukea
paikallista toimintaa

talkoovoimin. "Kukkiva maa"
taideteoksen toteutus on hyvä
esimerkki siitä, miten

talkootyö voi myös vaatia
erikoisosaamista. Teoksen
toteutus vaati muurareilta
useamman päivän

työpanoksen. Ensimmäisen
talkoopäivän jälkeen yksi seinä
saatiin valmiiksi, jonka jälkeen
talkoita jatkettiin seuraavina
päivinä. Laattojen

asettaminen paikalleen oli
Maija Anttilalle hieno hetki,
sillä siinä näkyi pitkäaikaisen
projektityön

konkretisoituminen. Kuvat:
Satakunnan Museo

Esimerkkinä Karvian talkootoiminta

Karviassa talkoilla ollaan toteutettu useita erilaisia projekteja. Karvialaiseen talkooperinteeseen kuuluu mm. sahti, jota tarjoillaan usein talkoiden jälkeen. Viimeisimpänä laajempaa talkooprojektina on Kulttuurikeskus Skantz, jossa projektin myötä vierailtiin 22.7.2020. Paikallisesta talkootyöstä oli kertomassa Kaija Kangas ja Irja Leppänen. Skantzin rakentamiseen käytettiin yli 10 000 talkootuntia ja kulttuurikeskusta kävi rakentamassa noin 40 eri henkilöä. Nykyisin kulttuurikeskuksessa järjestetään mm. musiikki- ja teatteriesityksiä.⁸⁶

AKTIIVINEN KARVIA

Ylimmässä kuvassa vasemmalla Irja Leppänen sekä oikealla Karvian matkailuyhdistyksen puheenjohtaja Kaija Kangas Kulttuurikeskus Skantzin katsomon edessä. Molemmat ovat olleet aktiivisesti mukana paikallisissa talkoissa. Irja Leppänen on tehnyt Karvian kylän raitille ITE-taidetta. Teokset on pystytetty talkoilla paikalleen. Kaija on järjestänyt useita erilaisia tapahtumia talkoovoimin sekä muuta toimintaa. Esimerkiksi kulttuurikeskusta rakentaessa hän oli vastuussa talkoolaisten ruokailuista ja vastasi yhteensä noin 140 talkooruokailusta. Lisäksi Kaija Kuvat: Satakunnan Museo

⁸⁶ Haastattelu 1, 22.7.2020.

3.7 Muu talkootoiminta

Satakunnan Museon ystävät ry

Satakunnan Museon ystävät ry on vuonna 2012 perustettu yhdistys. Sen toimintaan kuuluu Satakunnan Museon tukeminen sekä jäsenistölleen erilaisen toiminnan järjestäminen.⁸⁷ Satakunnan Museon ystävät ovat myös yksi esimerkki talkootoimijasta. Ystävien toimintaan kuuluu erilaista talkoo- ja vapaaehtoistoimintaa.

Satakunnan Museon ystävät ylläpitävät talkoilla esimerkiksi Tylytyn merimerkin aluetta sekä Merikappelin muistomerkin aluetta. Lisäksi Satakunnan Museon ystävät ylläpitävät talkoilla Reposaaressa sijaitsevaa museohinaaja Santtua. Satakunnan Museon ystävistä osa tekee talkootyötä myös museolla, esimerkiksi tekemällä luettelointia. Projektin aikana oli tarkoitus osallistua Porin Merikappelissa järjestettäviin talkoisiin, mutta talkoiden kannalta huonojen sääolosuhteiden takia talkoita ei järjestetty. Projektissa oli kuitenkin mukana kaksi museoiden ystävää, joita haastateltiin projektin aikana.

Fructus-hanke

Yhtenä esimerkkinä talkoista osana projektia on Rauman Katulähetystön Fructus-hanke. Hanke on esimerkki siitä, miten talkootyötä voidaan toteuttaa yhteistyössä projektien kanssa. Keväällä 2020 alkaneen Fructus-hankkeen tarkoituksena on toimintaan osallistuvien työllistymisen parantaminen. Hankkeessa toteutetaan osallistujien kanssa erilaista toimintaa, kuten roskien keräämistä. Toimintaan osallistuu työntekijän sekä osallistujien lisäksi talkoolaisia, jotka ovat mukana auttamassa toiminnassa.⁸⁸

Projektin myötä osallistuttiin 14.8.2020 järjestettäviin talkoisiin, joissa tavoitteena oli roskien kerääminen alueelta. Raumalla Nurmeksen saarella järjestetyt talkoot olivat osa Fructus-hanketta. Talkoissa oli mukana hankkeen työntekijä, hankkeen osallistujia sekä aktiivisesti talkoolaisena toiminut talkoolainen Heimo Törmä.⁸⁹

⁸⁷ Satakunnan Museo: Satakunnan Museon ystävät. Pori.fi

⁸⁸ Havainnointiraportti 14.8.2020.

⁸⁹ Havainnointiraportti 14.8.2020.

YHTEISTYÖ ERI TOIMIJOIDEN KANSSA

Talkoiden järjestämisessä myös yhteistyö eri toimijoiden kanssa on tärkeää. Ylimmäisessä kuvassa Fructus-hankkeen työntekijä Heidi Saviaro ja talkoolainen Heimo Törmä matkalla talkoisiin Nurmeksen saarelle. Heidän ja Heimon yhteistyö on jatkunut jo kauemmin. Heimo on talkoolaisena tuonut projektiin oman apunsa ja tietotaitonsa. Alimmaisessa kuvassa museohinaaja Santtu, joka taas kuvastaa yhteistyötä Satakunnan Museon ja Satakunnan Museon ystävien välillä. Museon ystävät esimerkiksi pitävät museohinaajaa auki yleisölle Porin päivänä. Kuvat: Satakunnan Museo

4.0 Haastattelut

4.1 Haastattelujen toteutus

Projektin aikana toteutettiin myös yksittäisiä haastatteluja talkoolaisille. Haastatteluiden tavoitteena oli saada tallennettua talkooperinnettä laajemmin sekä tarkastella talkootyötä erilaisten talkoolaisten parissa. Mahdollisten haastateltavien etsiminen alkoi sillä, että verkkokyselyn avulla pyrittiin kartoittamaan mahdollisia halukkaita haastatteluun. Tarkoituksena oli löytää eri-ikäisiä sekä erilaisissa talkootöissä toimineita ihmisiä. Kyselyn lisäksi halukkaita haastatteluun löytyi jo valmiiden kontaktien kautta.

Haastatteluja toteutettiin yhteensä 17 kappaletta ja haastateltavia oli yhteensä 20. Haastatteluista 15 toteutettiin erillisinä haastattelukäynteinä ja 2 haastattelua toteutettiin talkootapahtuman aikana. Näiden haastattelujen lisäksi talkookäyntien aikana toteutettiin lyhytkestoisempia haastatteluja. Haastatteluista kaksi toteutettiin puhelinhaastatteluina, muut haastattelut toteutettiin paikan päällä haastateltavan kanssa. 17 haastattelusta 2 oli ryhmähaastatteluja. Toisessa ryhmähaastattelussa oli kaksi henkeä ja toisessa kolme. Haastatteluiden litterointi tehdään vasta projektin päätyttyä, joten haastatteluiden syvempi analyysi tapahtuu projektin jatkovaiheessa. Haastatteluja on analysoitu niistä tehtyjen muistiinpanojen perusteella ja tätä kautta nostettu esiin nousseita teemoja.

Haastateltavien ikähaarukka vaihteli 31-vuotiaasta 98-vuotiaaseen. Haastatteluissa oli mukana 10 naista ja 10 miestä. Haastateltavien talkootausta vaihteli. Haastatteluihin haluttiin mukaan erilaisen talkootaustan omaavia ihmisiä. Vanhin mukana ollut haastateltava oli 98-vuotias Väinö Inkinen. Sotaveteraani Inkisellä oli talkootaustaa lapsuuden ajan Karjalasta sekä toisen maailmansodan jälkeisestä sotainvaliditoiminnasta. Muut haastateltavat olivat olleet mukana laajasti erilaisessa talkootoiminnassa. Haastateltavat olivat toimineet monissa erilaisissa talkotehtävissä kuten esimerkiksi järjestyksenvalvojana, talkooisäntänä, artistioppaana, festivaalialueen rakentajana, tarjoilusta vastaavana, siivouksessa, erilaisissa rakennustehtävissä, viestinnän ja markkinoinnin parissa sekä tapahtumajärjestelyissä. Haastateltavilla oli talkootaustaa mm. urheiluseuroista, tapahtumatuotannosta, kotiseutuyhdistyksistä, nuorisoseurasta, soittokunnasta, eläinsuojeluyhdistyksestä, politiikasta, erilaisesta harrastustoiminnasta ja erikoisosaamisesta kuten

tervanpoltosta talkootyöllä. Eri talkooroolien kautta haastateltavat olivat oppineet mm. organisaatiokykyä, ryhmässä toimimista, viestintää ja tiimityötä. Mukana oli myös talkoolaisia liittyen erilaiseen harrastustoimintaan kuten Harjavallan vesihiihtäjistä Lions clubiin.

4.2 Yhteenvetoa haastatteluista

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina. Haastattelukysymykset oli jaoteltu neljään eri aihepiiriin. Ensimmäisessä osassa keskityttiin henkilön perustietoihin ja haastateltavien talkoohistoriaan. Haastatteluissa selvitettiin mm. sitä, kuinka usein he osallistuvat talkoisiin ja millaisiin talkoisiin he ovat osallistuneet. Lisäksi selvitettiin sitä, millaisissa rooleissa haastateltavat olivat toimineet talkoissa ja mitä nämä roolit olivat heille opettaneet. Lisäksi kysyttiin sitä, miksi he osallistuvat talkoisiin. Haastateltavat olivat toimineet hyvin erilaisissa rooleissa.⁹⁰

Haastattelun toisessa osassa keskityttiin henkilön taustaan. Haastattelussa selvitettiin, olivatko haastateltavat osallistuneet jo lapsuudessa talkoisiin. Useammalla haastateltavista lapsuuden talkootoiminta oli jatkunut vielä myöhemmin. Moni koki, että mahdollisuus osallistua lapsena oli tuonut myös aktiivisuutta osallistua talkoisiin myöhemmin. Haastateltavilla oli myös erilaisia muistoja lapsuuden talkoista. Moni nosti esiin sen, kuinka tärkeää oli päästä osaksi talkoita ja tekemään asioita, vaikka lopulta oma panos lapsena ei ollut kovin suuri. Talkoista oli jäänyt erityisiä muistoja. Lapsuuden talkoita muisteltiin lämmöllä ja osa haastateltavista muisteli talkoita sosiaalisena tapahtumana, johon liittyi auttamista ja toisia ihmisiä.⁹¹

Haastatteluissa kartoitettiin myös syitä sille, miksi talkoisiin osallistutaan ja mitä merkitystä talkoilla on haastateltaville. Osalle haastateltavista juuri tietyn asian, kuten urheiluseuran puolesta toimiminen, oli erittäin merkityksellinen. Esiin nousi myös kotiseutuaatteen eteenpäin vieminen. Talkoiden koettiin tuovan myös sisältöä elämään. Talkoot nähtiin mahdollisuutena tutustua uusiin ihmisiin sekä saavuttaa tavoitteita. Talkoista erittäin merkityksellisiä teki niiden tuomat ihmiskontaktit ja mahdollisuus kuulua yhteisöön. Yhdessä haastattelussa nousi esiin myös se, että

⁹⁰ Haastattelut 2020.

⁹¹ Haastattelut 2020.

talkootoiminta on myös oman itsensä toteuttamista ja kehittämistä sekä samalla minäkuvan vahvistamista.⁹²

Talkoisiin osallistumisen takaa löytyi useita eri syitä. Sosiaaliset suhteet ja uusien ihmisten tapaaminen koettiin tärkeäksi. Lisäksi esimerkiksi yhteisen hyvän luominen ja halu auttaa olivat syitä, miksi talkoisiin osallistutaan. Talkoot nähtiin myös harrastuksena sekä mahdollisuutena osallistua johonkin, mikä kiinnostaa. Samalla osa koki talkoot myös velvollisuutena ja ainoana tapana saada asioita tapahtumaan. Esiin nousi myös talkoista saatu hyöty sekä se, että talkoot ovat myös hyödyllistä työkokemusta.⁹³

Haastatteluissa selvitettiin tarkemmin myös yhteisön merkitystä talkoissa ja sitä, mistä hyvä talkooyhteisö koostuu. Yhteisön merkitys talkoissa oli kaikille haastateltaville tärkeä. Talkoiden yhteisö tarkoitti esimerkiksi yhteisen hyvän tekemistä, hienojen ihmisten tapaamista ja sosiaalista merkitystä. Hyvä talkooyhteisö koostui haastattelujen perusteella useasta eri asiasta. Näitä asioita olivat esimerkiksi osallistujien laaja ikäjakauma ja erilaiset taidot. Hyvä talkooyhteisö antaa myös kunnioitusta ja tilaa kaikille. Tärkeäksi nousi myös se, että ihmiset ovat samalla tasolla eikä talkooyhteisössä ole hierarkiaa. Hyvä talkooyhteisö myös kasvattaa yhteishenkeä ja hallinnoi kokonaiskuvaa. Lisäksi haastatteluissa toistui samat asiat kuin verkkokyselyssäkin. Tärkeitä onnistuneissa talkoissa olivat yhteishenki, luotettavuus ja organisointi. Lisäksi osa haastateltavista korosti vapaaehtoisuuden tunnetta, tavoitteen saavutusta ja sitä, että pitää tuntea olevansa tervetullut.⁹⁴

Haastatteluissa selvitettiin myös sitä, miten ihmisiä saataisiin houkutelua talkoisiin. Haastateltavat toivat esiin erilaisia keinoja. Näitä keinoja olivat esimerkiksi toiminnan näyttäminen kiinnostavana, toiminnan uudistuminen, kiinnostuksen herättäminen, paikalle houkuttelu esimerkiksi pääsylipuilla, mahdollisuus tavata uusia ihmisiä sekä mahdollisuus toteuttaa myös pienempiä tehtäviä talkoilemalla. Myös kiitosten antamista, muistamista ja tarjoilua korostettiin. Lisäksi esiin nousi talkoolaisten sitouttaminen toimintaan.⁹⁵

⁹² Haastattelut 2020.

⁹³ Haastattelut 2020.

⁹⁴ Haastattelut 2020.

⁹⁵ Haastattelut 2020.

5.0 Yhteenveto

Projektin tavoitteena oli tutkia talkooperinnettä ja ymmärtää mikä on talkoohenki. Tavoitteena oli löytää niitä tekijöitä, jotka ovat saaneet ihmiset osallistumaan talkoisiin vuodesta toiseen. Projektin avulla haluttiin ymmärtää talkoohenkeä ja se, miten sitä ylläpidetään. Tavoitteena oli etsiä hyvien talkoiden resepti ja koota näitä yhteen. Samalla projektin avulla voitiin tallentaa suomalaista talkookulttuuria. Projektin aikana tallennettiin myös erilaisten organisaatioiden talkoita ja talkoolaisten tarinoita. Näiden talkoiden kautta saatiin tallennettua onnistunutta talkooperinnettä ja siirtää sitä eteenpäin muille talkoille.

Hankkeen tuloksena talkookulttuuria ja talkoohenkeä saatiin tutkittua ja tallennettua laajasti. Verkkokyselyn avulla saatiin vastauksia eri puolilta Suomea, eri ikäluokista sekä eri toimijoiden talkoolaisilta. Verkkokyselyn lisäksi haastattelut tuottivat tuloksia, joiden avulla talkookulttuuria saatiin tallennettua yksityiskohtaisemmin ja tarkemmin eri organisaatioiden ja eri talkoolaisten näkökulmasta. Koska haastatteluiden tarkempi litterointi toteutetaan vasta projektin jälkeen, tullaan haastatteluista saamaan vielä tarkempia tuloksia. Haastatteluiden lisäksi kehitetty laajempi verkkokysely keräsi yhteensä 26 vastausta, jotka tullaan myös analysoimaan tarkemmin myöhemmin. Laajempi verkkokysely pysyy vielä avoinna vastaajille projektin päättymisen jälkeen marraskuun 2020 loppuun.

Tutkijan näkökulmasta projektin tekeminen oli mielenkiintoista. Varsinkin talkoissa vieraileminen ja erilaisten ihmisten tapaaminen olivat erittäin kiinnostava osa projektia. Tutkija otettiin hyvin vastaan kaikissa talkoissa ja myös talkoolaiset tulivat keskustelemaan aktiivisesti tutkijan kanssa. Tutkijan vierailu ja talkoista keskustelu sai monet talkoolaiset pohtimaan asiaa tarkemmin. Talkoissa vieraillessa esiin nousi erityisesti talkoiden muodostamat yhteisöt, jotka korostuivat ulkopuolisen näkökulmasta. Talkoolaiset muodostivat erilaisia yhteisöjä, joita yhdisti yhteinen päämäärä tai kiinnostuksen kohde. Aineistoa kerätessä oli kiinnostavaa huomata, miten jokin kiinnostuksen kohde voi liittää osaksi yhteisöä ja tätä kautta osaksi talkoolaisia, oli kyse sitten urheiluseurasta, teatteriharrastuksesta tai kiinnostuksesta historiaa kohtaan.

Projektin ajankohta osui poikkeukselliseen ajankohtaan koronavirusepidemian vuoksi. Projektin aikana tallennettiin poikkeavaa aikaa. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, että talkoita järjestettiin vähemmän. Lisäksi talkoolaisten määrä tapahtumissa oli pienempi. Poikkeusaika oli vähentynyt myös riskiryhmien talkoilua.

Projektin tavoitteena oli löytää hyville talkoille ominaisia asioita. Hyvät talkoot koostuvat monesta eri asiasta. Hyville talkoille ominaisia asioita tuotiin esiin jo aiemmin (ks. s. 21). Niitä olivat mm. ilmapiiri, organisointi sekä tiedottaminen ja talkoiden sisältö. Haastatteluissa ja verkkokyselyssä pohdittiin onnistuneiden talkoiden sisältöä myös tarkemmin. Esiin nousi myös asioita, jotka eivät suoraan liity talkoiden sisältöön ja järjestämiseen. Osa hyvää talkoohenkeä on organisoinnin ja hyvän tiedotuksen lisäksi myös toistuvuus ja talkootoiminnan merkityksellisyys talkoolaisille. Onnistuneet talkoot vaativat aineiston perusteella myös mm näitä asioita:

- Yhteisön merkitys
- Aktiiviset ja hyvät järjestäjät
- Vuosittainen perinne - toistuvuus
- Tavoitteiden saavuttaminen
- Talkootoimintaan pitää olla jokin side tai kiinnostus aihetta kohtaan
- Talkoot tuovat sisältöä elämään

Aineiston perusteella voidaan todeta, että tärkein osa talkoohenkeä on yhteisö. Toimiva yhteisö vaatii kuitenkin myös toimivat vetäjät, joka sitouttaa ihmiset tekemään talkoita. Talkoohengen ylläpitäminen vaatii välillä myös päivittämistä ja muuttamista. Tämä tarkoittaa myös sitä, että esimerkiksi vanhojen ja uusien pitäjien vaihtuessa pitää antaa tilaa uusille ajatuksille ja mahdollisuuksille, tietenkään vanhoja perinteitä unohtamatta. Talkoohengen ylläpito vaatii siis myös sopivat ja toimivat vetäjät, jotka osaavat arvostaa talkoolaisia. Projektin aikana nousi esiin myös se, miten usein samat ihmiset toimivat aktiivisesti monessa eri asiassa.

Talkoohengen ylläpidossa tärkeää on myös toistuvuus. Esimerkkinä tästä vuosittain toistuvat tapahtumat, joista on muodostunut monelle talkoolaiselle vuosittainen perinne. Tapahtuma tarkoittaa talkoolaiselle tuttuun tapaamista ja yhdessäoloa. Toistuvuuden lisäksi talkoissa tulee olla jokin side tai kosketuspinta, jonka takia talkoolaiset saadaan paikalle. Tämä voi olla esimerkiksi oma kiinnostuksen aihe tai ystävät. Talkoilu antaa mahdollisuuden toteuttaa omaa kiinnostusta aiheisiin. Projektin aikana tuli ilmi, että moni talkoolainen työskenteli arjessa aivan erilaisen asian parissa kuin mitä talkootyö oli. Talkootyö näyttäytyi mahdollisuutena toteuttaa itselle tärkeitä asioita.

Talkoohengen ylläpitämisessä tärkeä asia on myös asioiden saavuttaminen. Talkoot ovat tapa tehdä ja toteuttaa asioita, joita ei ilman yhteistä työtä olisi. Talkootyöllä saavutetut asiat, kuten kesäteatterit tai tapahtumat, ovat tärkeitä yhteisiä saavutuksia ja niistä saatu palaute on tärkeää

talkoolaisille. Talkoovierailut ja haastattelut osoittivat, miten tärkeää hyvän palautteen saaminen ja vuorovaikutus ovat talkoolaisille. Palaute tehdystä talkootyöstä antaa tunteen siitä, että on saavutettu yhdessä jotain. Myös tämä on tärkeä osa talkoiden onnistumista. Talkoiden onnistumisessa on tärkeää myös talkoolaisen oma kiinnostus asiaa kohtaan. Ilman sidettä tai kiinnostusta aihetta kohtaan, voi talkoisiin osallistuminen olla vaikeaa.

Projekti osoitti, että talkoita pidetään edelleen aktiivisesti ja että, talkoissa myös riittää väkeä. Samalla kuitenkin huoli talkoista ja niiden jatkuvuudesta oli suuri. Talkoovierailujen aikana moni ilmaisi huolensa siitä, miten talkoolaisia on vaikea saada mukaan ja että, talkoilu ei ole enää samanlaista kuin ennen. Tutkimuksessa oli mukana kaksi esimerkkiä, joissa talkoolaiset ovat vähentyneet ja toiminta talkoiden parissa vähentynyt tai loppumassa kokonaan. Molemmissa tapauksissa huolta herätti se, että kylällä ei ole tarpeeksi asukkaita talkotoimintaan. Lisäksi huolenaiheena nähtiin useasti myös se, että ihmisillä ei nykyisin ole aikaa osallistua talkotoimintaan.

Talkooperinne on muuttunut viime vuosien aikana paljon. Vaikkakin tapa talkoilla on muuttanut muotoaan, projekti osoitti, että talkoilun tavoitteena on edelleen samat perusteet. Talkoot on tapa auttaa ja tavata ihmisiä. Talkoot on ennen kaikkea yhteisöllinen tapahtuma, jolla pyritään saavuttamaan jokin yhteinen tavoite. Talkoot ovat historian saatossa yhdistäneet eri-ikäisiä ihmisiä. Myös nykyisin talkoot yhdistävät eri-ikäisiä ja eri taustasta tulevia ihmisiä. Tulevaisuudessa talkooperinne saattaa muuttaa muotoaan. E erityisen tärkeää on, että talkoilun mahdollisesti muuttaessa muotoaan ihmiset ja yhteisöt saadaan pysymään mukana.

Lähdeluettelo

Tutkimusaineisto

Talkoot! –verkkokysely 2020, Satakunnan Museon arkisto

Haastattelut, Satakunnan Museon arkisto:

14.7.2020 Haastattelu 1, Harjavalta (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

14.7.2020 Haastattelu 2, Harjavalta (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

15.7.2020 Haastattelu, Pori (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

21.7.2020 Haastattelu, Pori (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

22.7.2020 Haastattelu 1,2,3 & 4 Karvia (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

23.7.2020 Haastattelu 1, Jämijärvi (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

23.7.2020 Haastattelu 2, Jämijärvi. Satakunnan Museon arkisto

25.7.2020, Haastattelu 1 & 2 Pori (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

29.7.2020 Haastattelu, Pori (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

30.7.2020 Haastattelu, Pori (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

31.7.2020 Haastattelu, Pori (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

7.8.2020 Haastattelu, Pori (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

25.8.2020, Haastattelu, Hinnerjoki (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

26.8.2020, Haastattelu, puhelinhaastattelu (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

8.9.2020 Haastattelu, puhelinhaastattelu (nauhoite) Satakunnan Museon arkisto

Talkookäyntien havainnointiraportit. Satakunnan Museon arkisto:

6.7.2020, Luodon siirtolapuutarhayhdistyksen talkoot, Pori, Satakunnan Museon arkisto

8.7.2020, Kaasmarkun kyläyhdistyksen talkoot, Ulvila
21.7.2020, Kankaanpään taideyhdistyksen muuraustalkoot, Kankaanpää
27.7.2020, KarmaRock, Pori
4.8.2020, Pyhäjoen rukoushuoneen ikkunoiden vaihtaminen, Pyhäjoki, Säskylä
6.8.2020, Kaljaasi Ihanan yleisöpurjehdus, Luvia, Eurajoki
7.8.2020, Porin Pesäkarhujen ottelu, Pori
14.8.2020, Nurmeksen roskienkeruutalkoot, Nurmeksen saari, Rauma
20.8.2020, Lainsuojattomat teatterifestivaali, Pori
29.8.2020, Musan Salaman ottelu, Pori

Kuvalähteet

Satakunnan Museon arkisto:

Kaikki raportissa esiintyvät Satakunnan Museon kuvat on valokuvannut Emilia Merisalo. Lukuun ottamatta kuvaa museohinaaja Santusta sivulla 54.

Perävainio Matti, 27.05.2017, Hinnerjoki.

Kirjalliset lähteet:

Kause, Timo 2011: Kaljaasi Ihana. Brand ID Oy/Kehityksen Kirjapaino.

Leiponen, Kauko 1987: Kansa talkoissa. Gummerus Oy, Jyväskylä.

Pukkila, Hanna 2007: Tehdään yhdessä – Opas onnistuneisiin talkoisiin. Helmi Kustannus, Helsinki.

Vilkuna, Kustaa 1983: Työ ja ilonpito. Kustannusosakeyhtiö Otava, Keuruu.

Digitaaliset lähteet:

Kaikki digitaaliset lähteet tarkastettu 29.9.2020.

Kaasmarkun kyläyhdistyksen nettisivut: Kaasmarkku. Kaasmarkku.com.

<<https://www.kaasmarkku.com/>>

Kaljaasi Ihana: Historia. Ihana.fi

<https://ihana.fi/fi-fi/article/etusivu/historia/19/>

Karmarock: Etusivu. Karmarock.fi

<<https://karmarock.fi/index.html>>

Kivilompolo Marja, 20.4.2019: Sotavamma yhdisti perheet. Veljesliitto 80, Sotainvalidien veljesliitto.

<<https://sotainvalidit.fi/sotavamma-yhdisti-perheet/>>

Kotiseutuliitto: Jäsenet. Kotiseutuliitto.fi

<<https://kotiseutuliitto.fi/jarjesto/jasenet/>>

Kotiseutuliitto 4.6.2020: Vuoden kotiseutuyhdistys pyörittää rakkaudella isoa museokylää Hankasalmella — talkoita lähes joka päivä. Kotiseutuliitto.fi.

<<https://agricolaverkko.fi/tietosanomat/vuoden-kotiseutuyhdistys-pyorittaa-rakkaudella-isoa-museokylaa-hankasalmella-talkoita-lahes-joka-paiva/>>

Musan Salama, 26.8.2020: Lauantaina juhlitaan 60-vuotiasta Musan Salamaa. Musansalama.fi

<https://musansalama.fi/fi-fi/article/uutiset/lauantaina-juhlitaan-60-vuotiasta-musan-salamaa/319/>

Pesäkarhut: Seura. Pesäkarhut.fi

<<https://pesakarhut.fi/seura/>>

Rakastajat: Teatterifestivaali Lainsuojattomat 2020. Rakastajat.fi.

<<https://rakastajat.fi/fi-fi/article/etusivu/teatterifestivaali-lainuojattomat-2020/1672/>>

Rintala, Marianne 2011: Kuinka Suomi siivottiin päivässä Suomi puhtaaksi – päivässä! - ympäristökampanjan arviointiraportti. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/33956/rintala_marianne.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Satakunnan Museo: Satakunnan Museon ystävät ry. Pori.fi

<<https://www.pori.fi/satakunnan-museo/palvelut/satakunnan-museon-ystavat-ry>>

Satakylät: Jäsenyhdistykset. Satakylät.fi

<<https://www.satakylat.fi/yhdistys/jasenyhdistykset/>>

Siltanen, Mari 10.5.2020: Roskat maisemassa ovat roskaa mielessä. Yle.fi.

<<https://yle.fi/uutiset/3-6090105>>

Sitra, 11.02.2014: Talkoopäivän julkaisutilaisuus. Sitra.fi

<<https://www.sitra.fi/tapahtumat/talkoopaivan-julkaisutilaisuus/>>

Suomi.fi: Talkoiden järjestäminen ja talkootyö. Suomi.fi, päivitetty 9.2.2018.

<<https://www.suomi.fi/kansalaiselle/oikeudet-ja-velvollisuudet/perusoikeudet-ja-vaikuttaminen/opas/vapaaehtoistyö/talkoiden-jarjestaminen-ja-talkootyö>>

Talkoopäivä 14.5.2016. Talkoot.fi

<<https://www.talkoot.fi/>>